

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivataltal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
TARJA: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k., (14), 1/4 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Res judicata.

Budapest, október 3.

(v.) A Szent István koronája daliás örökösének fiugyermeké születt a minap; s a magyar nemzet ugyanazzal a melegséggel köszöntötte e hirt, amelylyel annak idején leendő királyának szívbéli frigyét üdvözölte. Ama nagy küzdelmeket, amelyek ő fensége házasságát megelőzték, a magyar közvélemény igaz rokonszenvvel kísérte; jól esett látnunk, hogy a magyar trón várományosa mint ember és mint férfi egyaránt kiváló lelki tulajdonságokat mutat. Hogy szíve vonzalmát nem tudta és nem akarta megtagadni, ez volt benne a nemes emberi vonás. S hogy az egymásra tornyosuló akadályok láttára nem riadt vissza, hanem a nehézségek nőttével fokozódott kitartása és bátorsága is, amiglen oltár elé vihette jegyesét, ez volt benne a nemes férfias vonás. Trónörökösben az embert és a férfit megszeretni és megbecsülni, az ilyen alkalmon kapva-kap a magyar nemzet. Mert emberi és férfiúi éréneiben zálogát látja annak, hogy uralkodói hivatását gazdag lélekkel s helyén lévő szívvel fogja betölteni. Ezért örvendezett a magyar nép is, mikor Ferenc Ferdinánd ő fensége kivívta szíve vonzalmának diadalát, ezért kísérte leendő királyát meleg érzéssel az oltár elé s ezért vesd őszinte szívvel részt a trónörökös családi boldogságában. Ezen kell ezt a főherceg urnak mindig, s kivált olyan pillanatokban, amidőn tüzhelve körül új örömtől töltötte élete kelyhébe a mennyei gondviselést.

De a magyar nemzet közvéleményének ragaszkodása és szimpátiája nem lépheti túl azt a határvonalat, amelyet a főherceg ur maga vont meg családi állapotának közjogi vonatkozásaira nézve. Leendő királyunk első-

szülött fiugyermekében szeretettel üdvözölközött azt az ifju herceget, aki szüleinek bizonyára méltó büszkesége lesz és szeretetüket jutalmazni fogja fölül öröklött kiváló tulajdonságainak fényes kifejtésével, — de sem okunk, sem jogunk nincs arra, hogy benne a leendő magyar királyt üdvözöljük. A főherceg ur esküvel erősített nyilatkozatának törvénybe iktatása után ez oly természetes, hogy szinte pleonazmus-számba megy, ha most külön kiemeljük. És mégis nyomatékkal kell e tárgyra rátérnünk, mert akadt a sajtóban egyiket hang, mely érthetetlenül és megfoghatatlanul királyi koronánk leendő örökösét üdvözli az újszülött Hohenberg princhen. Nemine contradicente e hangokat a magyar nemzet véleményeül fogadhatná el itt vagy amott és egy vagy más alkalommal valamikor hivatkozás is történhetne arra, hogy e felfogás ellentmondásra nem talált. Pedig hát a magyar nemzet akaratainak illetékes kifejezője, az országgyűlés már megadta ünnepélyesen és kellel időben az ellenvéleményt. Megadta akkor, amikor a főherceg ur esküvel erősített nyilatkozatát tudomásul vette és az ország törvényei közé iktatta. Hogy e becikkelyezésnek mi volt a célzata és miben áll a joghatálya, azt elmondja maga az illető törvénycikk s még világosabban fejti ki az értelmezési kéteyekkel szemben egyedül hiteles jogforrás: az illető parlamenti vitából kibontakozó ratio legis.

Az országgyűlés naplói s maga a törvénykönyv elvitázhatatlan jogalapot adnak ama ténynek, hogy a főherceg urnak e házasságából született gyermekei a trónöröklés rendjében részt nem vehetnek. Nem vehetnek részt benne nem csupán amaz ünnepélyesen esküvel fogva, amelylyel atyjuk kijelentette, hogy e jogigény rájuk ki nem terjedhet, hanem azért is és kivált azért, mert

a magyar országgyűlés határozottan kimondta, hogy Magyarország trónörökösödési rendjének szabályozása minden idegen jogforrás kizárásával egyedül az 1723: I. és II. törvénycikk alapján történik s a magyar nemzetnek e törvényei szerint magyar királylyá csupán az az osztrák főherceg lehet, akit a magyar pragmatica sanctio keretén belül Ausztriában a császári korona megillet. Mi nem cikkeleztünk be semmiféle morgánatikus házasságot; ezt a nálunk merőben idegen intézményt mi nem vittük be a magyar jogrendbe. Ferenc Ferdinánd tudomásul vette, hogy a családi törvény értelmében gyermekei nem lehetnek osztrák főhercegek, s esküvel fogadta meg, hogy e családi törvényt soha sem fogja megváltoztatni. Ez az, amit mi becikkelyeztünk azzal a megjegyzéssel, hogy e szerint tehát a főherceg urnak e házasságából született gyermekei az 1723: I. és II. törvénycikk értelmében a magyar trónutódlás rendjéből is ki vannak rekesztve. Ezt jelenti az a törvénybeiktatás, ennél egy betűvel sem kevesebbet. Ha valaha e tekintetben kétségek merülne fel, ott vannak az országgyűlés naplóiban Széll Kálmán, Szilágyi Dezső és Horánszky Nándor közjogi fejtegetései s ott van a Széll Kálmán javasolta módon kiegészített törvényzöveg maga, amelyekből ez a ratio legis elhomályosíthatatlan világossággal fog mindig kidomborodni.

Ezzel szemben igazán céltalan azt a két kérdést feszegetni, hogy meg fog-e a főherceg ur nyugyermekének e sorsával barátkozhatni s ha nem, mi lesz, ha majd a pápa feloldja ő fenségét az eskü alól? Az első kérdésre a válaszunk az, hogy ő fenségének ama gondlattal nem most kell megbarátkoznia; mert azzal ő már megbarátkozott, mikor esküjét letette. Kinek van joga ő fenségéről feltenni,

TÁROCA

A föld.

(Premiére a Nemzeti Színházban.)

☐ A Budapesti Napló eredeti tároája. ☐

Írta: **Abrányi Emil.**

A Nemzeti Színház élére nem kellene se despoták, se szultánok. Ez bizonyos, mint a két-szerkettő. A színházak vezetéséhez nem szeszély és büszkeség, hanem szorgalom és szakértelem kell. Eppen ezért örülök, hogy a Nemzeti Színház megszabadult fényes, de kellemetlen terhétől — az intendánstól. S örömmel még nagyobb lesz, ha beteljesül, amit állítanak, hogy az intendánsi állást a kormány nem szándékozik betölteni. (Ez igazán szép és nagy csoda lenne nálunk, ahol a színekurák mindig kevesbednek és a hajléktalan méltóságok mindig szaporodnak.)

A felelős igazgató teljesen elég egy színháznál, hogy az ügyek simán folyjanak, hogy minden jól összevágjon, hogy rend és fegyelem párosuljon a művészi vezetés lendületével.

De annak, hogy egy felelős igazgató vezetése alatt minden jól összevágjon és bizalom, megelégedés, siker kísérje az intendáns nélkül uralkodó igazgató működését: annak föltétele van. Az tudnillik, hogy az igazgató a hatalom birtokában ne essék intendánsi grössenwahnba; hogy ne azért legyen hatalmas, mert hivatalos hatalomhoz jutott, hanem azért, mert szeretik és tisztelik a személyében rejlt kiváló tulajdonságokat; hogy ne azért legyen tekintélyes, mert bizonyos számú évekre igazgatói jogkörrel ruházták föl, hanem azért, mert tekintélyt tud tartani a tudásával, a szorgalmával, az izlésével; tekintélyt tud tartani művészi ambíciójának az ener-

giájával és modorának, bánásmódjának a finom előkelőségével.

Mulhatatlanul szükséges, hogy olyan színháznak, mint a Nemzeti Színház, ahol a kenyéret mindennapi gondjaival kevésbé kell küzdeni, ahol a kassza-sikeren kívül más, nemesebb szempontok is mérlegelhetők: fölényes ember legyen a vezetője. S ez a fölény nem külső méltóságban keresendő. Ez a fölény nem lehet egyéb, mint a képesség, a hivatás, a jeles kvalitások, a szellem fölénye. Nem a főhercegekből lett generalisszimuszok a legjobb vezérek, hanem a Moltké, a kiket zseni és mély taktikai tudás kvalifikál a hadvezetési állásra.

Csak ilyen fölényes ember vezetheti biztosan a színészeket, különösen az olyan színészeket, akik — mint a született főrendiházi méltóságok — született törvényhozóknak tartják magukat a játszó művészet terén és azt hiszik, hogy a Nemzeti Színház hagyományából örökös méltóság árad rájuk, akár dolgoznak, akár nem, akár haladnak a korrál, akár hanyólnak; akik azt hiszik magukról, hogy szabadalmuk van a reinitenskedésre és a hanyagságra; akik nem értik át egészen, hogy a színészet a legnemesebb mesterség, ha komolyan gyakorolják; hogy a színészet elsőrangú lélektani tudomány és ezt a tudományt művelni kell, még pedig folytonos, nagy stúdiumok révén; hogy a mindig haladó és műveltebb váló emberiség a színészekről is nagyobbat műveltséget követel; hogy a mai színpad lényege, lelke, első és legfőbb feltétele a művészen kidolgozott összjáték és ez az összjáték csak úgy áll elő, ha minden egyes színész testtel-lelékkel ott van a színpadon, minden egyes színész művészetet úgy funkcionál, mint egy tökéletes gépezet egymásba kapaszkodó kerekkel.

Ha van ilyen fölényes ember, akkor ez meg fogja tanítani a színészeket arra, hogy se lelketlen napszámosok, se büszke és hanyóló arisztokraták ne legyenek, hanem játsszanak híven és buz-

gón, lélekkel és stúdiummal, kötelességszerűen és ambiciózan. A színészek pedig nem fognak reinitenskedni többé, hanem örömmel fognak engedelmeskedni annak az igazgatónak, annak a mestertnek, aki őket vezetni tudja.

Somló Sándor most kezdi el igazgatói működését. Eddigi tevékenysége arra vall, hogy nincs se komolyság, se ambíció híjján. Olyan ember, aki szenvedélyesen szereti a színházat és mindazt, ami azzal összefügg. Ez mindenesetre jó jel. De nem ringatjuk magunkat reményekre és jóvendőmondásokba, hanem itelni fogunk, ha majd cselekedni fog.

Egyelőre abból sem következtetünk se jót, se rosszat, hogy a szokásos prospektust az évad elején nem adta ki. Nem prospektusokkal vezetik a színházat, hanem izléssel, tudással, lelkiismeretes igyekezettel. A prospektus különben is a legtöbb esetben irott malaszt. És mindig jobb az olyan igazgató, aki semmit sem ígér és sokat ad, mint az olyan igazgató, aki mindent ígér és nem ad semmit.

Szívesen csatlakozom azokhoz, akik bizalommal vannak az új igazgató iránt. Tetteitől függ: méltónak fogom-e tartani arra, hogy a Nemzeti Színházat vezesse? Ha üdvös dolgokat akar és tud cselekedni: intendáns többé nem áll az útjában. Csak egy akadályba ütközhetnék: a saját tehetetlenségébe. Remélem, hogy ez az akadály nincs meg.

Az évad első premiéréje magyar darab: *A föld*, Komechéy Jenő és Malonyay Dezső háromfelvonásos színműve.

A mai viszonyok közt a darab címének aktuális hangása van. Az ember azt hinné, hogy valami agrár-tendencia fog kibukkanni belőle. Egy kis dramatizált himnusz a magyar földről, azok javára, akik ezt a földet sok századdal ezelőtt véren szerették és a közelmúltban — kártyán veszítették el.

hogy nem gondolta végig azt, amit a világ színe előtt, istenre való hivatkozással s kezét az evangéliumra téve esküvel fogadott? Ha a főherceg ur nem állapodott volna meg a saját lelkiismeretével abban, hogy bármi történésként, gyermekeire e jogigényeket nem fogja kiterjeszteni, akkor azt az esküt nem tette volna le. Maga az eskü ténye döntő bizonyíték arra, hogy elhatározása egész súlyát átérzte s egész tartalmának tisztá tudatában volt. Ugyanaz a férfiaság, amelyet benne annyi rokonszenvvel bámultunk, mikor szíve frigyéért küzdött, bizonyára nem csupán a vágyban való kitarását jellemezte, hanem azt az eltökéltséget is, amely esküjében megnyilatkozott. Nem most és nem ezután lesznek hát lelki harcai a főherceg urnak, hanem e harcok elvárhatottak már lelkében akkor, midőn e megoldásban megnyugodott. A második kérdés ezzel körülbelül elveszti egész jelentőségét. Hogy mi lesz, ha később a pápa fel találja oldani esküje alól a főherceget? De hiszen ő fensége éppen arra esküdött meg, hogy ilyen feloldást sem kérni, sem elfogadni nem fog. Am ha mégis bekövetkeznék ez az eset, a pápa végzése nem töröl ki a magyar törvénykönyvből egyetlen betűt se. A mi törvénykönyvünkben pedig benne van, hogy a magyar alkotmány szerint a főherceg ur gyermekei nem részesednek a trónutódlásban, s hogy ő fensége ezt a jogrendet megváltoztatni nem fogja.

Van egy kérdésünk ama laptársainkhoz, amelyek ezt a végleg elintézt ügyet ismét vita tárgyává teszik. Mit szólnának ők, ha a pápa a magyar királyt feloldaná a koronázási eskü alól, amely uralkodónkat az ország területének, a nemzet szabadságának és alkotmányának épségbentartására kötelezi?

Ugy-e bár, azt mondanák, hogy az egyház magánügyekben köthet és oldhat ugyan korlátlanul, de a magyar nemzet közjogaira az egyház e hatalma semmi szín alatt nem terjedhet ki. Nos, méltóztassék ezt a nagyon helyes elvet az adott esetre is alkalmazni. Az egyik eskü olyan, mint a másik, pláne ha mind a kettő egyazon ország közjogára vonatkozik. Aki nem koncedálja az egyháznak azt a jogot, hogy a magyar királyt a koronázási eskü alól oldja fel, az nem fogadhatja el még mint eshetőséget sem azt a feltevést,

hogy az egyház oldó hatalmával befolyhat a magyar trónutódlás rendjének ilyen vagy amolyan alakulásába.

S végül még egyet. A főherceg ur becékelyezett esküje révén nemcsak bizonyos jogok érvényesítése vált lehetetlenné, hanem ugyanazon a révén bizonyos más jogok is keletkeztek. A főherceg ur bizonyossá vált, hogy Ferenc Ferdinánd gyermekei nem vesznek részt a trónutódlásban, az öröklés rendje rászállott elsősorban Ottó főhercegre és ennek gyermekeire s aztán a pragmatica sanctio szeptember 12-én azokra. Hát ezekkel a jogokkal vajjon mit akarnak tisztelt laptársaink csinálni? A dinasztikus egyensúly végzetes megrendülésétől nem tartanak-e azok, akik egyfelől megítélik a trónörökösödés jogát oda, ahol erre közjogi igény nincs, másfelől pedig elveszik ezt a jogot onnan, ahol ez az igény kétségtelenül fennforog? Határozottan mondhatjuk, hogy ekinos kérdések feszegetése nem válik hasznára sem a trónnak, sem a nemzetnek; s nem hiszszük, hogy kedve teljék benne ama kiváló lelki tulajdonságokkal megáldott férfinak, aki mikor elhatározását magában megérelelte, feltétlenül végig gondolta azt az egész gondolatot, aki tehát ez idő szerint már túl van ama fájdalmas lemondás minden gyötrelmén s immár megbékült lélekkel a dinasztija és nepei irányában való kötelességeknek szentelt életét.

BELFÖLD

Minisztertanács. Ma délelőtt minisztertanács volt, amelyen a kabinetnek a fővárosban időző valamennyi tagja résztvett.

A t. Házból. Szerdán az új képviselőházban indul meg az országgyűlés második ülés-szaka. A megnyitót iránt, nagyon természetesen, a szokottnál is nagyobb az érdeklődés. Pedig az új parlament megtekintésén kívül, ami különben gróf Apponyi Albert elnök előzékenységéből egy nappal korábban lesz módjában a tisztelt képviselő urnaknak, az első ülésen sok érdekességet ígér. Szép momentum lesz mindenesetre, mikor az ülészak megnyitása után gróf Apponyi Albert s utána Széll Kálmán miniszterelnök az új hajléka való költözökös jelentőségét fogják kiemelni, de aztán semmi különöseget sem ígér az első napok programja. Az elnök bemutatja a nyáron beérkezett tömérdek kér-

magunkat nem) urias eltartást követelni az állam nyárára.

A daraból különben nem derül ki, hogy a Vékey-kuria rossz gazdálkodás, vagy szerencsétlenség révén uszolt el a család kezéről. Gondolhatjuk az utóbbit is. Ez enyhítő körülmény. A másik enyhítő körülmény, hogy a törkjertott desztrici-elvű sarjadéka, Vékey Gedeon, szorgalom és munka révén szerzi vissza az ősi birtokot. A harmadik enyhítő körülmény — és ez már valóságos koncesszió a modern fellegás javára — hogy Marossy (Morgenstern) Mózes fia, Pédog, a huszárhadnagy, beleházasodik a Vékey-családba. Feleségül veszi Gedeon hugát, Juliskát. Sugyan-akkor Vékey Barnabás, huszárbőstér, Gedeon nagybátyja, feleségül veszi Marossy-Morgenstern leányát, Susannét, a jukker-kissasszonyt. Ez a fontos, korszerű ésszoelvadás érdekessé tehetné a darabot. Kár, hogy jelentőségéhez képest nincs komolyabban kidolgozva. Jóformán csak oda van vetve, mint egy kedves epizód, mint egy jóízű hors d'oeuvre.

A darab lényege egészen más. Főalakja nem az igazi desztrici, Gedeon, nem a desztrici utánzó Marossy-Morgenstern, hanem a földre-éhes magyar paraszt: Dobos Kovács József.

Ez a Dobos Kovács József mint vállalkozó milliókat harásol össze jótalanon uton, bűnös manipulációval. Legutóbb egy nagy töltes, három gát és két keresztvátság kiépítését vállalta el záros határidőre. Az egyiket nem építette ki, a másikat rosszul építette, a harmadikat más helyre építette. A Tisza fölsozította a Bodrog vizét a Latorcába; a Latorca kitört. Kilenc falu víz alá került és a víz azóta nem folyhat vissza, éppen a Dobos Kovács József uram gátjai miatt. De neki éppen az kellett. Potom áron megvette a kárvalott parasztok viz alá került szántóföldjeit. Három határban már minden föld az övé. Most éppen a Vékey-kuriát akarja megvenni üzletársáttól, Marossy Mózes-től. De a fátum lecsap rá Vékey Gedeon ainkjában, aki jön, hogy visszaporolja a parasztok földjét, hogy a vizeket

vényt, átiratot, kurali értesítést és miniszterelnöki üzenetet, jelentést tesz az elhalálozásokról és új képviselők választásáról és szorda lévén, fölolvastatja az interpellációs könyvet. Hir szerint mindjárt az első ülésen az interpellációk terjesztésének elő. Az elnök végül megállapítja a közelebbi napok munkarendjét, amely az időszaki választásokból fog állani. Kilencdikén ugyanis a két alelnököt és a jegyzőket választja meg a t. Ház s vagy még ezen a napon, vagy másnap megválasztja a bizottságokat. E formalitásokkal azért sietnek, mert az elnök, több miniszter és a t. Ház számos tagja 11-ikén leutazik Kolozsvárra, a Mátyás-szobor leleplező-és az egyetem fölavatás-ünnepségére. E miatt 11-étől több napi szünet lesz. A szünet után terjeszti elő Lukács László pénzügyminiszter az expozéját s bemutatja az 1903. évi költségvetést. A további munkarendről Széll Kálmán miniszterelnök tesz előterjesztést.

A kiegyezés. Ismételtén megírtuk, hogy a kiegyezési tárgyalások körül több mese kerül forgalomba, mint valóság. E mesék ellen kel ki ma este a felfülváltos Magyar Nemzet, mikor a következőket írja:

Találkozunk egy-két olyan állítással, amit szónokul nem hagyhatunk, mert azokban nyilvánvaló és rosszhiszemű makacsosság, vagy okatlan insinüáció foglaltatik. A Pesti Hírlapnak az az állítása, hogy a kiegyezés sorsa már az ischli királyi kihallgatás idején el volt döntve, az előbbi kategóriába tartozik. Az ischli kihallgatás óta kétszer volt Budapesten, kétszer volt Bécsben, egy ízben Rátóton tanácskozás a miniszterek közt, most pedig újból tíz napig tárgyaltak a miniszterek s vasárnap folytatják a tárgyalásokat. Hát elhítheti-e a józan olvasó, hogy onyvi tárgyalásra van szükség, ha már eldőlött volna a kiegyezés sorsa? Hisz ezt az állítást a nyilvánvaló tények bélyegzik abszurdumá.

A másik kategóriába tartozik az Egyetértés okoskodása, hogy akármilyen legyen a megállapodás, mely létrejövendő lesz, az azt jelenti, hogy az ország általa károsodik s hogy Széll Kálmán nem ura ismételtén és ünnepélyesen az ország színe előtt tett fogadalmának. Honnan tudja s miből sejtí ezt az Egyetértés? Abból, hogy érdemleges dolgokról tárgyaltak a miniszterek, éppenséggel nem következnek egyik sem. Sőt ha egy kevés tárgyalogosság irányítaná az Egyetértés okoskodását, éppen abból, hogy érdemleges tárgyalások folytak, azt következtethetné, hogy Széll Kálmán az országot a megkárosodástól akarja óvni, abból pedig, hogy oly nehezék és hosszadalmasak ezek a tárgyalások, arra konkludálhatna, hogy Széll Kálmán be akarja váltani az ország színe előtt tett nyilatkozatait. S biztosít-

Tényleg van is egy kis diskrét deklamáció a nemesi osztály ősi földjéről. A Vékey-család szent pietással csúg a régi kurián és a tönkretjuttot, meghalt alispán fia, Gedeon, mint dolgozó desztrici, mint nagyszabású ügyvéd, első nagyobb honoráriumból visszavásárolja ezt a birtokot az új gazdájától, Marosvári Marossy (azelőtt Morgenstern) Mózes-től, aki rósi üzletnek tekintí a földdel való foglalkozást és siet megszabadulni a kevéssé jövedelmező kuriától, ahová örömlányok közt vonul be az özvegy és ünnepélyesen hozzák vissza a néhai alispán exhumált holtestét.

Itt megvolna tehát a szívekbe ható antitézis a magyar föld régi és új kezelői közt. A darab azok mellett csinál hangulatot, akik ezer év óta éltek a föld jövedelméből, mint a föld kiváltságos birtokosai, — és azok ellen, akiket sok százzadon át kizártak minden emberi és patriótikus jogból, akiket megfosztottak attól a lehetőségtől, hogy a földdel foglalkozhassanak, akiket igen alacsony úzérkedésre szorítottak s akikkel igen sértő és kegyetlen dőllyfel éreztek, hogy ez a föld (amit nekik meg kellett volna örízniök, de amit sokszor vétkes hanyagsággal és fölöttébb könnyelműen prédáltak el) csak a lakóhelyük, de nem a hazájuk.

Az ellentét megvan, bár diskrét mértékben, nem ríktó módon. (Ami különben nagy izléstelenség lett volna.) A darab nem lázít, csak meghat. Noha rám nézve az ősi földért való posthumus rajongás inkább bosszantó, mint elérzékenyítő. Elpazarolni anyag, könnyelmű gazdálkodással az ősi jószágot, azután szent pietással sovárogni utána: ezt a pietást nem sokra becsülöm. Akkor vagyunk igazán kegyeletesek az ősi föld iránt, ha értelmesen, ügyesen, jelleme emberhez illő tartózkodással gazdálkodunk rajta; akkor szeretjük igazán, ha nem tekintjük féltelen urhatámságunk eszközeül; akkor tiszteljük igazán, ha meg tudjuk tartani azzal a függetlenséggel együtt, amit képvisel és nem engedjük át idegen kezekre, nem megyünk (szádván az időt, a világot, a németet, a zsidót, mindenkit, csak

lecsapolja és óriás kárterítést hajtson be az állam nevében. Ezenfelül a Vékey-kuriát is 5 veszi meg Marossy-tól, akit egyszer megcsufolt és aki most így áll bosszút rajta.

A milliomos, föld-éhes paraszt mindenkit megvesztegetett, hogy gazul szorozt jussában ne háborgassák. Zsebében van az egész megye. Minden hivatalos hatóság. A kormánybiztos nemkülönben. Gedeont is meg akarja vesztegetni, de az rendületlenül ellenáll. Még az sem puhítja meg, hogy szerelmes a vállalkozó leányába, Klárába. Három felvonáson át foly a titkos küzdelem Gedeon és Kovács közt. Ebben a küzdelemben a büszke Klára is az apja mellett áll, mert azt hiszi, hogy Vékey Gedeon nemesi göggyében a gazdag és irigylet parvenüt akarja megüldözni benne. Csak akkor tántorodik el az apjától (s ugyanazt teszi a milliomos paraszt talpig becsületes felesége, Zsuzsa is), amikor Kovács bevallja bűnös manipulációt. A harmadik felvonás végén Kovács belengrik a Latorcába, de még élve kihúzzák. Ez a kétségbeesett lépés megtérést jelent. Kovács kezét nyújt Gidának. Megmostam! — úgymond. Ha Gedeon most már kezét fog vele, a törkjertottal, aki új, becsületesebb életet fog kezdeni, mint a szigorú ügyvéd — apósa. Mert Gedeon ott nyomban megkéri Klára kezét. Hiszen már szegény leány!

Kemény Jóné, ez a tősgyökeros magyar, ez a kitűnő tollú író, bizonyosan a maga gazdag tapasztalásából állította össze a vállalkozó paraszt masszív alakját. Egy-egy vonása bámulatosan hűnek, magyarosnak, népiesnek és tipikusnak látszik. De én a magam emlékei közt hiába keresek példát arra, hogy egy paraszt-vállalkozó így megalastal legyen az egész országot, így megvesztegete legyen az egész hivatalos ellenfértést. Ugy tudom, hogy a Bági Józsefek és Zsóterek igen becsületes emberek voltak. Borzasztó az, amit ez a Dobos Kovács József a maga menősségére fölhoz s aminek az a csattanója, hogy Magyarországon csak a gazember boldogul. Magyarországon a nép romolhatott, veszíthetett szü-

hatjuk t. lapjainkat, hogy ezzel az okoskodással sokkal jobban megközelítette volna a valót, mint kétfős inszINUACIÓJÁVAL, amely kombinációinak ferde, fénynek pedig ok és alap nélküli való.

Politikai körünkben a kiegyezési ügy helyzetét komolyan látják. Az a körülmény, hogy a magyar kormány tagjai tiszpapi szakadatlan alkudozás után a remélt végleges eredmény nélkül tértek haza, azt a benyomást kelti, hogy a két kabinet közt nehezen áthidalható ellentételek kellett felmerülniök. A N. Fr. Pr. ama híre, hogy a legfőbb nehézségek immár elhárítvák, itt a legnagyobb skepszissel fogadják. Koerber, akit ma 6 felsége egy óra hosszat tartó magánkihallgatásán fogadott, holnap este érkezik miniszter-társaival Budapestre. Politikai körünkben úgy vélik, hogy a kiegyezés egész ügye e tanácskozásakkal jut a döntés stádiumába. A vasárnap nap elsőrangú kritikus napja lesz a kiegyezésnek.

Elhalasztott miniszteri beszámoló. Láng Lajos kereskedelmi miniszter, aki e hó 4-én csaczi választókerületébe akart utazni, ezt az utazását az osztrák miniszterek látogatása következtében elhalasztja.

A szekularizáció. Az *Alkotmány* ma forma szerint kijelenti, hogy nem kívánsi. Hiába akarjuk neki megmondani, hogy ki kardoskodott nálunk a szekularizáció mellett, ő bedugja mind a két fülét s kézzel-lábbal rugaszkodik közlésünk ellen. Am legyen az ő gusztausa szerint. Amitől ő annyira irtozik, azt nem fogjuk hát megmondani. De bemutatjuk a közönségnek az *Alkotmány* ez ügyben való viselkedését. *Ő ránk fogta, hogy mi akarunk szekularizálni; szokott előkelő és lojalis modorában célzott homli kazir kezekre, amelyek az egyház zsebeiben akarnak kotorászni. Mi erre kimutattuk, hogy a mi cikkünk helyesen értelmezte Horánszky Nándor szavait s hogy sem Horánszky, sem mi, távolról sem gondolunk a szekularizációra, hanem gondolt erre más valaki, akit az *Alkotmány* kívánságára készek vagyunk nyilvánosan megnevezni. Síralmas vergődés közben a néppárt lapja most kijelenti, hogy nem kívánsi a szekularizációt nevére. Tanunk a közönség, hogy az *Alkotmány* gyávnál elgrik a saját rágalma mellől.*

Néplékolák államotatása. Rimaszombati jelentés szerint *Kacsócsics* közoktatásügyi osztályfőnök *Józsa Antal* tanfelügyelő kísérletében beutazta Gömör-Kisbont vármegyét s ez alkalommal a megye északi részében, kivált a nemzetiségek lakta vidéken igen szomorú tapasztalásokat tett. Körülbelül harminc olyan község van, ahol egyáltalán tanítónak kell 150-200, sőt annál is több gyermeket a legegészségteleggerőbb és legrozogabb épületben tanítania. De van

és megbélyegezve: ez a gavallér az igazság kiálthatatlan pozórjének látszik a régi romantikus iskolájából. Az ére-lovagok, a retentenes Don Sylvák fájából való. Ereiben piros, emberi vér helyett igazság esőgredoz, félig fagyott állapotban.

Marossy-Morgensternben az az földesurat állítják élénk, aki éppen azért jut a züllés lejtőjére, mert a földdel együtt a régi nemesség némeleg henyé virtusát is elsajátítja. Ilyen alakok szórórványos előfordulhatnak bizonyos vidékeken. Tipus még nem alakult belőlük. Sőt az új földbirtokosok nagy részénél mintaszerű gazdálkodás és a nép irányában a legjobb bánásmód tapasztalható. A figyelmeztetés fölösleges, a szatira nem jogosult. De ha már ilyen alakot állítottak be, érdekes lett volna, ha Gedeon nem úgy léptetik föl, mint prókátort (az ügyvédség elég tűrhető foglalkozása volt a desztrinek ősidőktől fogva), hanem mint művelt magyar *kereskedőt*, aki éppen azért hódítja vissza Marossyól az ősi kuriát, mert megszabadult a régi előítéletektől és modern fegyverekkel harcol, míg Marossy abba a hibába esett, hogy a némes magyarságból azt tartotta utánzásra méltónak, ami romlásba visz. Ebből a szembeállításból mind a két fél hasznos tanulságot vonhatott volna le magánál.

Marossy fia, a félnék, gyámoltalan huszárhadnagy, kedves, de jelentéktelen. Valamivel élénkebb rája s a néje, Susanne, de ez is csak skico, felületesen odavetve. Osvogy Vékeyné nem sok vizet zavar; amit zavar, az is cukrosos, némi könyvelő és a multak levendula-illatával vegyítve. Leánya, Juliska, a vigjátéki naivák rendos bájjával kelletti magát Bódi urfiának és a közönségnek. A huszárezredes snájdig föllépése sokat ígér, de később nem elég mulatságos. Ebben az osztrák-magyar miles gloriozusban kevés az attikai só és a szegedi paprika. A vállalkozó-felösége és leánya is csak a darab végén jutnak hozzá, hogy nagyobb drámai erőt fejtsenek ki.

A scénárium egy hibája még a laikusnak is feltűnt. A második felvonás végén tálnak a mellékszobában és az egész társaság ebédelni

akárhány olyan község is, ahol a gyerekek semmi-féle oktatásban nem részesülhetnek. A magyar nemzeti érzés szempontjából is sok e vidéken a kívánsi való. Az osztályfőnök minderről jelentést tett *Wallacs* Gyula kultuszminiszternek, aki már értesítette a megye főispánját, hogy hajlandó a Garam völgye összes népiskolát államosítani. A szükséges előkészületek ebben az irányban a megye részéről is megtörténtek.

Igazságügyi ankét. Az igazságügyminisztériumban tegnap dr. Pósz Sándor igazságügyminiszter előnkölete alatt szűkebbkörű tanácskozást tartottak a család ügyviteléhez közelebb.

A tanácskozásban résztvettek *Mohay Sándor* és *Bernáth Géza* államtitkárok, *Lányi Bertalan* miniszteri tanácsos, dr. *Fodor Armin*, az igazságügyminisztériumban beosztott kir. táblai bíró, továbbá *Decey Zsigmond* kiriai tanácselnök, *Nagy Odón*, a budapesti kereskedelmi- és váltótörvényszék elnöke, *Neumann Armin* országgyűlési képviselő és dr. *Baumgarten Károly* kir. táblai bíró.

A tanácskozás alapja az az előadói javaslat volt, amelyet az igazságügyminiszter ez ügyben már régebben kidolgozott és amelyre vonatkozólag már a kereskedelmi- és iparkamarák, valamint több egyéb hivatali szaktestület véleményét is nyilvánította. A tanácskozás tegnap csakis az elkészítendő törvényjavaslat jogi struktúrájára szorítottokat és a majdnem három órai vita igen érdekes mozzanatokat hozott felszínre. Az ankét tárgyalásait a legközelebbi időben folytatni fogja.

A zágrábi tüntetések után. Zágrábi telegram szerint gróf *Khuen-Hédervary* bán előniki rendelettel megbizta *Winkler Sándor* károlyvárosi kerületi előjárót a zágrábi rendőri osztály vezetésével és utasította a polgármestert, hogy az összes rendőrségi ügyeket adja át neki. A rendőrség új vezetője holnap foglalja el hivatalát. Azt hiszik, hogy ez a változás a zágrábi rendőrségi szolgálatban a zágrábi rendőrség államosításának előjele. Ezzel a rendelkezéssel kapcsolatban a polgármester a rendőri osztály eddigi vezetőjét, *Kajkót* a katonai közigazgatási ügyek vezetésével bizta meg, amely állás egy idő óta nem volt betöltve. — Egy bécsi lapnak az a jelentése, hogy a statárium dolgában a döntést a diákok magatartásától teszik függővé, merő kombináció és éppenséggel nem felel meg az irányadó tényezők fellogásának. — Egy esti távirat szerint a vizsgálóbíró maga elé idézte *Badie* és *Kotorek* kereskedőket s kihallgatta után *letartóztatá őket*. A letartóztatás Zágrábban ugyan feljötték kelt. A két kereskedő azzal gyanúsítják, hogy a legutóbbi tüntetések alatt ők látták el a zavargókat pénzrel.

A zágrábi bíróság ma bejelezte a tüntelők pörének tárgyalását. Három vádlottat egyévi, félévi és negyedévi fogságra ítétek, hármat pedig felemlentek, köztük *Frank Ivica* joghallgató, *Frank* képviselő fiát. A tárgyalás során a vádlott és a tanúk azzal gyanúsították a rendőroket, hogy a foglyokat verés-

sel akarták vallomásra kényszeríteni. *Denosevic* zágrábi rendőroknök kinyilatkoztatja, hogy e vádak alaptalanok és legyelemi vizsgálatot kért önmaga ellen, *Jurisics* államügyész a függőben levő pörök letárgyalása után fogja beadni lemondását.

A *Narodne Novine* mai számában *Tomasic* és *Sumanovic* nemzetipárti képviselők *Horvátok és szerbek* címmel oikket közölnek, amelyek felszólítják a nemzeti pártot, hogy a legutóbbi események által teremtett helyzettel szemben a két néptörzs egyetértése szellemében állást foglaljanak és hogy a nemzeti párt képviselői a nemzet jól fellogott érdekében ezt az egyetértést, mint a két néptörzs haladásának biztosítékát fenntartsák és mindenkor készek legyenek minden elhárítani, ami ennek az egyetértésnek újat állja. A horvátok legközelebb álló testvére a szerb, a szerbnek a horvát.

A gazdasági iskolák tanterve.

Budapest, október 3.

Wallacs Gyula közoktatásügyi miniszterrel mindenki tudja, hogy a népoktatást nemzeti irányba terelni s a gyakorlati életre nevelővé tenni: elsőrangú kötelességének ismeri. Ezért tervezte országsszerű a gazdasági ismételő iskolákat, melyek máris nagyon népszerűek s melyeket a miniszter rövid időn belül egész sor új iskolával szándékosik gyarapítani. Egyelőre a buzgó miniszter a lefolyt hat esztendő tapasztalásai alapján s a szakértői véleményének figyelembevételével új tervezetet és új tantervet alkotott a gazdasági ismételő iskolák számára. Az új terv szánol azzal a körülményvel, hogy fiuknak is, lányoknak is egészen másképpen kell jövő életfoglalkozásukra készülni s ezért a most meglejt tanterv részletes utasításokat tartalmaz abban az irányban, hogy mit tanuljanak külön a fiuk és mit külön a lányok. Nagyjontosságú s a gyakorlati élet szempontjából egyenesen utóúró az a munkálát, melyet a százdolalás nyomtatott füzet alapján a következőkben ismertetünk:

1. Az iskola szervezete. Gazdasági ismételő-iskolát minden oly község köteles állítani, ahol a lakosságának tulnyomó többsége földműves és legalább 40 ismételő-tanuló és gyermek van a községben. Ha más ismételő-iskola van már a községben, akkor egy év alatt azt gazdasági irányúvá kell átszervezni. Hogy a lányok a háztartásról, konyhakertészetről tanulassanak és a női késumunkák gyakorolhassák, számukra külön iskola állítandó mindazon esetekben, ha a kétmény gyermeknek száma az 50-et meghaladja.

2. Az iskola felügyelő-bizottsága. Az iskola felett felügyelő helyi bizottságba olyan egyének választandók, akik önállóan kezelenek kisebb-nagyobb gazdaságot, tehát földbirtokosok, gazdatisztek, értelmes gazdák.

3. Az iskola gyarapítási irányja. A tanító köteles a konyhakert egyszerűbb megmunkáltatását a tanulókkal végeztetni. A háziag elvegezhető apróbb javításokat nem szabad pénz munkásokkal, hanem a tanulókkal végeztetni. A külön szaktanítás gazdasági irányú legyen. De Klára éppen ezt a legalkalmatlanabb pillanatot választja, hogy hosszas megbeszélésbe becsatkozzék Gedeonnal. Talán tíz percnél is tovább beszélgetnek és ezalatt senki sincs, aki a mellékajtot kinyitná és rájuk szólna, hogy jöjjenek ebédelni, mert a társaságot várakoztatni nem illik. A természetességhez szokott közönség nagy őnrudalmat gyakorolt, hogy hangosan föl nem szóltott a szinpadra: Kérem, tálna van! A leves elhűl! — De ha nem is szólt: magában egyre a kitalált leves sorsán töprengt és szárdokozottan, türelmetlenül figyelt a malapropó-beszélgető dialógjára. Az igaz, hogy a dialóg maga sem jobblincselő. Semmiesetre sem felvonásvégnek való, különösen a második felvonás végén, a darab derekán, ahol erős fokozásra van szükség.

Az előadókrol csak a legjobbat irhatjuk. Azon a hiányon, hogy Dobos Kovács Józsefen és az öreg Jánoson kívül jól kidolgozott, hálás szerep nincs a darabban, ők sem tudtak segíteni, de valamennyien kedvel és ambicióját játszottak. Ennél fényesebb, gazdagabb szereposztás magyar darabnak ritkán jutott. A színház három nagy primadonnája: *Frielle Kornélia* (özvegy Vékeyné), *Jászai Mari* (Zsuzsa) és *Márkus Emilia* (Klára) egy esztavonulban! Juliska szerepében a kedves *Ligetli Juliska*, Susanne szerepében a fényes intelligenciája *T. Deli Emma*, Gedeon, Dobos Kovács, János, Marossy Mózes, Bódog és az ezredes szerepében: *Császár, Szacsavay, Gabányi, Gál, Rózahegyi és Gyenes*. A három paraszt: *Hetyényi, Abonyi, Lalabár*. De csak *Szacsavay*, a vállalkozó, érdekelte nagyobb mértékben a premió közönséget és csak *Gabányit* tapsolták viharosan nyílt jelenetben. Rem k játéka meg is érdemelte. A szerzőket minden felvonás után többször kihívták. Hogy a kiállításról is szó legyen: a Vékey-kuria terme, jól leállított ódon butoráival, jellemzetes és hangulatokeltő. A rendezés friss és pontos.

sági iskola 4-5 évenként terménykiállítást rendez, a községi gazdák bevonásával. A gazdasági tanító kötelessége még, hogy a községi gazdák hibás eljárásait és félszegségeit igyekezze megjavítani. A gazdasági tanító pedig a gazdasszonyok rossz szokásait avarja. Gazdasági tanítószövetkezetek, ifjúsági egyesületek vagy gazdákért szervez és ezzel előmozdítja a kisgazdák szellemi és anyagi jólétét. Ezenkívül legalább négyszer gazdasági előadást tart és a fontosabb munkálatok bemutatására meghívja a gazdákat.

4. A külön szaktanítós iskola szervezete. Legalább 20 hold kiterjedésű gyakorló kerttel és megfelelő felszereléssel szervezendő. Megszabja a szervezet a szükséges épületeket, a vetési forgó általános képét, a gyakorló terület felosztását, beosztását, a szemléltető oktatáshoz való gyűjteményeket és az élő és holt-leltárhoz beszerzendőkre ad utasítást.

5. Az egyszerű gazdasági iskola szervezete. A helyi viszonyoktól függ a gyakorló terület nagysága. Biztonság vagy a községi elöljáróság határozza meg, hogy kerteszelet, gyümölcsöszelet vagy szőlőselet irányú-e. A tanítási idő télen legalább 5 óra, lehet 7 is. Nyáron 2-3 óra betenkit. A gyakorlati oktatásnál a fiúk a lányoktól feltétlenül elválasztandók. Az elméleti oktatásnál csak akkor, ha legalább 60 léány van. Ha 30 olyan tanuló akad, aki nem elég készséggel ír-olvas, előkészítő osztály nyitandó.

6. A tanítók képzése. A külön szaktanítós iskolában csak az taníthat, akinek tanítói oklevele van és valamely földművelés-iskolában kétféle gazdasági tanfolyamot végzett. Az egyszerű ismétő-iskolában elég négybetes gazdasági tanfolyam vagy a gyakorlati képzéshez más igazolása, melynek alapján a tanítólégyedő vagy a miniszter ad jogositást a tanításra. A külön alkalmazandó szaktanítónak meg kell rendelkeznie a gondoskodásról, a tanítói oklevél és 5 évi gyakorlati sikeres gazdálkodás igazolása.

7. Az iskolák tanterve. A tanterv a közművelődési tárgyaktól csak azt veszi fel, ami a nemzeti szellemet és az általános népművelődési céljait leginkább szolgálja és egyúttal a gazdasági iskola gyakorlati céljával közelebbi vonatkozásban áll. Az elméleti tárgyak főképp olvasmányokból, olvasmánytárgyak alapján és megfelelő gyakorlati összekötés tanítandók. Ahol az elmélet a gyakorlati elővalászatlan, ott az utóbbit az előbbinek meg kell előznie. A közművelődési tárgyak általában olvasmányokból tanítják. A gyakorlati rész tanterve részletesen felsorolja a gazdasági iskolában tanítandó anyagot. A helyi viszonyok szerint azonban feljogosítja a tanítót a helyi tanterv készítésére, sőt erre kötelezi is a tanítót.

Egyébként osztályról-osztályra, külön a fiúk és külön a lányok gazdasági ismétő iskoláinak megszabja a tanulmányi követelményeket.

KÜLFÖLD

Intés a katolikusoknak. Régi dolog, hogy vallás és politika heterogén foglalkozás, de persze csak egyoldalú. A politikus lehet vallásos, de a vallás híve nem törekedjenek politikai hatalomra. Miksa szász herceg mondta ezt Stuttgartban egy katolikus egyesület gyűlésén. A herceg tudvalevőleg papi pályán van. A zsidó népnek a Makabeusok vezérlete alatti harcáról beszélt. Kijelentette, hogy nem szabad az ő hibáiba esni. Ők a vallást összeavarták a politikával. A katolicizmusnak távol kell tartania magát attól a törekvéstől, hogy politikai hatalomra tegyen szert.

Osztrák dolgok. A keresztény-szocialisták ismét fészkelődnek Bécsben. Megakadályozzák a város-házán, hogy a liberális választók a választási listástrom megtekintéséig, holott ennek megengedése az alsó-ausztriai helytartó utasította a bécsi polgármestert.

Osztrák államtitkárok. Az osztrák kabinetnek eddig nem voltak államtitkárai, ezentul lesznek, ha igaz a Zeitznek híre. Ez a lap arról értesül, hogy az osztrák kormány államtitkári állást szervez minden minisztériumban, hogy legyen, aki helyettesíti a minisztérium fejét, ha a miniszter fogadások, reprezentációk és politikai ügyek miatt nem mehet el a hivatalába. Az államtitkárok mind szakemberek lesznek, hogy a minisztereket oly ügyekben is helyettesíthessék, amelyekhez a miniszter egyáltalán semmit sem ért. A Koerber-kormány terve szerint az államtitkárok nem fognak szerepelni a politikai életben s nem lesznek tagjai a parlamentnek sem.

Az osztrák tisztviselők óvadékai. Ausztriában éppen úgy, mint nálunk, az állami tisztviselők bizonyos kategóriái (postai, pénzüri és adó-tisztviselők) első kinevezésük alkalmával tiszti óvadékot tartoznak befizetni az állampénztárba, 2-8000 korona erejéig. Ez íslötte terhes a tisztviselőkre nézve, mert az óvadékot rendszeren kölesőn, sőt gyakran uszora után szedik meg s egész életükben nagy kamatot fizetnek érte. Az osztrák kormány, mint Bécsből táviratozzák, meg fogja szüntetni a tisztviselői óvadékokat és az erről szóló törvényjavaslatot már az ősszel a parlament elé terjeszti.

A boerok nyomora. A háború mellékterméke, a nyomor, íslötte rémes fejét Dél-Afrikában, hol

különösen a mindenkiből kifosztott boerokat sújtja. A *Kölnische Zeitung* egy johannesburgi levele szerint Dél-Afrikában szörnyű az inség. A boerok szenvedései szinte leírhatatlanok. A levél megerősíti Milner visszalépésének híret. Ugy hiszik, hogy Anglia most már a hollandus lakosságra fog támaszkodni és ezeknek jogos igényeit ki fogja elégíteni.

Miklós nagyherceg a szultánál. Az orosz kormány kezdetben is azt hangoztatta, hogy a sipkaszoros bolgár jubileumi ünnepélyeknek nincs semmi politikai jellege, még az által sem, hogy *Nikolajevics* Miklós nagyherceg oly nagy és fényes kísérettel jelenik meg a Balkánon. Hogy erről a szultán annál jobban meggyőződjék, a nagyherceg kíséretével együtt elment Konstantinápolyba, átadta a szultánnak a cár üdvözlését, s biztosította barátságos érzelméről. Gróf *Ignatiev* azonban, mely név még mindig keserű emlékeiben van a törököknek, nagy okosan elmaradt, s nem ment a török fővárosba.

Az albán-kérdés. A pétervári *Vjedomoszi* nagyon riasztó cikket ír az albán-kérdésről, s attól fél, hogy a *török-albán összeütközés* rettenetes vérfürdővé fajul, olyanná, amely elhomályosítja a hetvenes évek eseményeit. Akár győzzen az albánok, akár nem, Törökország keresztény lakossága iszsa a levét.

A *mitrovicai konzulátus* kérdéséről úgy nyilatkozik, hogy az orosz konzulnak mindenáron Mitrovicába kell mennie, ha török zászlóaljok vidéke alatt is, s azután nagyon gyanusán előző Ausztria-Magyarországra, azt kérdezőn, hogy *honnan van a zágrábi és mitrovicai eseteknek sajátosság összefüggése, a Firmilian fölszentelése* ellen való tiltakozás, Montenegro, Szerbia és Bulgária nyomorúságos gazdasági helyzete, s ki állít nekik „politikai csapdákat”? Erre a kérdésre maga a lap a következőleg felel: „A berlini szerződés 25. §-a a megvalósulásához közeledik. A veszély nem Albánia felől fenyeget, ezt gondolják meg a balkáni szlávok, s ne veszedjenek egymással úgy, mint Zágrábban tették.”

A *Frankfurter Zeitung* szerint Oroszország, tekintettel az 6-szerbái helyzetre, elhalasztotta *Szcerbina* orosz konzulnak Mitrovicába küldését.

Amerikai ügyek.

(Az Unio s a délamerikai forradalmak. — A sáratogai pártgyűlés. — A nagy szénstrájk. — Roosevelt követelése.)

Budapest, október 3.

Az Egyesült-Államoknak erőlyes beleszólása a kolumbiái forradalomba, a panamai földszorosnak az Unio csapatai által való megszállása, a forradalmak által veszélyeztetett helyeken és vizeken északamerikai csapatok és hadihajók megjelenése nagy meghökkenést okozott a délamerikaiaknál, mert ebben az első lépést látják az északamerikai foglaltsághoz. Argentínában, Braziliában s főképp Kolumbiában azon gondolkoznak, nem kelene-e a spanyol-amerikai államoknak szövetségbe lépni s együttesen föllepni Észak-Amerika ellen. Ezzel szemben az Unio kormánya kijelenti, hogy eszébe sincs a foglalás s nincs egyéb célja, mint polgárainak a forradalmak által veszélyeztetett életét és javait megvédelmezni. Az Unio a Fülöp-szigeteken és Kubán ugys azt a tapasztalatot szerezte, hogy a hódításoknak nagyon keserű mellékze is van, úgy hogy most sokkal kisebb az Unioan a hódítási vágy, mint két évvel ezelőtt. Megmagyarázható ugyan, hogy a spanyol-amerikai államok aggódva nézik Észak-Amerika hatalmának félelmes növekedését s rettegnek attól, hogy közbe talál lépni, minek a vége hódítás lesz, de azt is meggondolhatnák, hogy az ily közbelépésre legelső sorban maguk adnak okot és ürügyet. A hatalmat és a pénzügyeket oly arcátlanul kezelik a spanyol-amerikai államokban, hogy nehezen bíhet, miszerint ezek az államok valaha is lábráljanak. Továbbá az örökös forradalmak, melyekbe beveszgyő tábornokok vállalkoznak, fenyegetik az ott letelepedett külföldiek érdekeit, akiknek pedig legnagyobb érdekük az az illető területek gazdasági és ipari fölvirágzásában. Ha tekintetbe vesszük a venezuelai és kolumbiái állapotokat, a haiti anarchiát, nem esodálhatjuk, ha a nagy civilizált államok végre is elvesztik a türelmüket s erőszakos eszközökhöz nyulnak. Amit az európai államok tesznek, annak csak futólagos jellege van, de ha Észak-Amerika is közbeszóll, akkor érhető a spanyol államok aggodalma, kivált mikor olyan náluk a helyzet, hogy a mérsékeltbb elemek még az idegen uralmat is szívesen veszik, csakhogy békésen élhessenek a foglalkozásuknak.

Saratogában New-York-állam demokratáinak nagy pártgyűlése három napi viharos tanácskozás után megállapodott a kandidátusok listájában s a pártprogramban. Ez utóbbi nagyon radikális, azzal vádolja a republikánusokat, hogy a plutokráciával demoralizálják a népet, s csak a

milliomosok boldogulnak, míg maga a nép elszegényedik. A nyilatkozat elítéli a jelenlegi vámtarifát, mint a plutokratikus baj forrását, Rooseveltet azzal vádolja, hogy barátja a trösztöknek s azt veti szemére, hogy a trösztellenes törvényeket elhanyagolja. A párt követeli a Dingley-tarifát eltörlését, a pénzügyi tarifá behozatalát s az anthracit kőszénbányák államosítását. A párt a republikánusokat azzal vádolja, hogy a Fülöp-szigeteken majmolják az angol gyarmatpolitikát, a cukor- és dohányvámvam leszállítása révén pedig a republikánusok által agyonanyagotott Kubán akarnak segíteni. Végre azt követelik, hogy a szövetségi szenátorokat a nép válassza meg s rokonszenyűeknek adtak kifejezést a romániai zsidók iránt.

Az amerikai szénkivétel eddig majdnem a semmivel volt egyenlő, most azonban figyelemreméltó mérvet kezd ölteni. Ha Roosevelt közbenjárása nem sikerül, akkor a nagy kivétel kikerülhetetlen, mondá az egyik legnagyobb kivételi cégnek az üzletvezetője. Newyorki jelentések szerint a bányászokat Roosevelt magatartása nagyon fölbatortítja s azt mondják, hogy ha kell, a strájk még bizonytalan időig elhúzódik. Közben a zavarásokat vilán őrzi. Tegnapelőtt New-Jerseyben szedték föl egy szénvontatót a sineket. A mozdony és öt kocsi pozdorjává tört. Angol újságok szerint Roosevelt közvetítésének a sikere nagyon kétséges. Mint a munkások, mint a munkaadók makacsul tartják magukat. Newyorkban, hol az anthracit-szén ára folytonosan emelkedik, valószággal szén-pánikót tartanak.

Washington, október 3.

A *Post* jelentése szerint a szénszállító vasutak elnökei vissza fognak utasítani minden ajánlatot, hogy az egyesült bányamunkások elnökével tárgyaljanak. Foglalkoznak azonban azzal a gondolattal, hogy olyan megegyezést fognak ajánlani, hogy a munkások újra álljanak munkába, egyéni természetű panaszukat pedig Roosevelt elnök által kinevezendő választott bíróság elé terjeszszék. A vasutak elnökei alávétnek magukat ilyen választott bíróság döntésének.

HIREK

A szegedi fiúk.

Sohogysé teszik nekem az a husz fiatalember, aki Szegeden az önkéntesi esztendő leszolgálása után azzal lépett ki a polgári életbe, hogy annak rendje és módja szerint megszalutálta a Kossuthi Lajos szobrárt. Katonában — civilben. Az egyik a cilindere, a másik a csárdás kis kalapja karimájához emelte a kezét — s aztán elénekelték a Kossuth-nótát. Mert már nem kockáztattak semmit. Ez virtuskodás, de nem virtus — s ha van igazán katonai szellem a hadseregben, szomorúan nézhet ezek után a fiatal emberek után a tanítómasterük. Valószínűleg azt tanították nekik egy kerek esztendőig, hogy szembe kell nézni a veszedelmekkel — s imo, akkor mennek el a nagy magyar elé kalapot emelni, amikor már a hátuk mögött a német. S ha megértjük, jól megértjük, hogy mi ennek a husz fiatalembernek a tiszteletadása, el kell hogy szomorodjunk mi is. Azaz, hogy ennyire nem komoly a dolog. A husz fiu fiatal még s nem akadt idejekorán egy huszonegyedik vénebb gyerek, aki megvilágosítsa az agyukat. Hát tettek katonamódrá, amikor már kiugrottak a katonai fegyelem alól s megbecsülték, az armádiának fűgét mutatva, azt a Kossuth Lajost, akinek mindenkitől, katonától, polgártól egyaránt ki kell hogy járjon a tisztelet. Ilyenformán ez a tiszteletadás nem sokat ér, fiatal uraim.

A fiataliságnak jussa az, hogy inkább meggondolatlan legyen, mint bölcs. A kinek kevés esztendő áll a háta mögött, az kevesebb tapasztalatot szűrhetett le magának, mint a vének. A fiataliság úgy szép, ha egy kicsit könnyelmű, lobbanékony, ha legalább sejtjeni lehet benne a tüzet. A meggyőződés nem szilárd vakonstrukció még benne, de a hév, amivel értete sikraszáll, értékessé kell, hogy tegye benne még a tartalom hiányosságát is. A fiatal léleknek szembe kell állani a valósággal is, ha az rut. El kell fogadni hitnek az álmot — és ezért a hitért aztán szabad beveretni a fejét.

vagy beverni némely idegen fejeket. Sőt stiszéri. Valamicskét gondolkodó ember ezzel tisztában van s rokonszenvével nem a koravéneket ajándékozta meg, hanem azokat, akiknek gondolkodása, vérmérséklete éppen olyan közel áll a gyermek meselgyő, kedves könyvelmőségéhez, mint amilyen közel van a gyermekszéghöz az élet huszadik-huszzonegyedik esztendeje. A figyelmesség a férfikorban elkövetkező olyan szomorú állapot, ami már nem szép, csak hasznos. Az élet diktálja. Az az élet, amihez a gyermeknek és az önkéntes uraknak édeskeves közük van. Az alkalmazkodás kényszere az a presszió, aminek ha engedünk, megtalálhatjuk a hajjunkban meg a szakállunkban az első ősz szálakat is. Isten őrizzen attól, hogy megelőzve az idő természetes hatását, a magunk képére idomítsuk át a fiatságot és nem megfordítva, a fiatságot meg gondolatlan-ságából, felelőtlenségéből merítsünk magunknak egy kis friss erőt.

Ezek a szegedi fiatal emberek máris öregesek. Tuláságosan józanok. Nincs meg bennük az emberesikó vehemenciája. Formulát keresnek s ki is okoskodnak arra, hogy a kaszárnyával is békeségben megmaradjanak és kifejezést adjanak a hódolatnak is, amivel a magyar fiú Kossuth Lajosnak tartozik. Alkuszak.

Szegeden egész esomó szép alföldi mondas van arra nézve, hogy mikor szép a legény. (Például: ha ballag.) De így semmiképpen se szép. Fiúk, öreg rókák, boltosok, politikusok bujnak el a konzervenciák elől mindenféle körmönfont csalafintással. S ezekhez itt-ott talán illendő is ez a szerep. A magukszörű körmönfont néppel van bajuk s a világ sora manapság úgy is fordul néha — vagy tán csak úgy fordul — hogy az boldogul, aki sürübben csapja be azt, akitől ki kell aludnia magának a holnapot. — Az ifjuság azonban ez ideig még soha se fogadta el iskolának az alkut. Rohant vakon a szenvedélyek, az indulatok csapásán, kábítón a szép, soha vissza nem hozható, soha eléggé el nem siratható ifju erőben túlekedve... Néha nagy esávrákba rántotta bele magát az embo-risegét; de a taktikázást rábízta azokra, akik diplomatikuss hazugságok tengerében fürödve váltak, ha nem is esztendőkből, de energia dolgában totyagos öreg urakká.

Nem bánom, hogy elmaradt, de ha már megtörtént, az uniformisban kellett volna el-menni tisztelgésre a Kossuth-szobor elé. Mert hát legelsősorban magyarok vagyunk és csak aztán — olyan körülmények, óvatos politikusok, akik számítással élünk még abban a pillanatban is, amikor a szívünket kínáljuk föl egy szobor előtt. És elsősorban fiatalok. En értem én ezt és az a husz derék magyar fiú nem? En volnék az, aki nem vén — és ők az öregek?

Lehetetlen.

(Th)

Budapest, október 3.

— BUDAPESTI NAPLO. Szeptember 30-án új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A szász-meiningeni nagyhercegi pár Budapest. A szász-meiningeni nagyherceg és neje, aki tudvalevőleg a német császár testvérhuga, a mai napot is fővárosunkban töltötték, ahol nagy gyönyörűséggel nézték meg a szebb látnivalókat. Ma délelőtti gróf Szapáry Pál társaságában meglátogatták az új országházat. A parlament helyiségeit Csévossy Béla házragy, udvari tanácsos és Dessewffy Arisztid titkár vezetése mellett szemléltek meg. Az országháza után gróf Szapáry Pál kíséretében meglátogatták az államvasutat vígadó-téri idegenforgalmi irodáját, ahol Dessewffy Arisztid igazgatósági tag és Láng József ügyvezető-igazgató szolgált magyarázattal. A fejedelmi vendégek megsemmisítették az idegenforgalmi irodát, amelynek néprajzi bazárában egy teljes órát töltöttek; rendkívüli érdeklődést tanúsítottak a kalotaszegi varrottas, a felsőmagyarországi himzés és egyéb háziipar

kézimunkák iránt. Ezekből és a magyar motívumú ékszerekből nagyobb bevásárlást is tettek. A fenséges asszony sokszor kiejelte a magyar kézimunkákkal és a magyaros jellegű tárgyakkal való megelégedését és tetszését. Távózásuk előtt a fejedelmi vendégek az emlékkönyvbe is bejegyezték nevüket. A nagyhercegi pár, akinek kíséretében báró Roeder Károly és gróf Gaszler és neje utaznak, az idegenforgalmi irodából a Hungária-szállóba hajtott, ahol reggelhez ültek. Reggeli után a hercegi pár meglátogatta az igazságügyi palotát, ahol Vajdassy Emil kuriai elnöki titkár kalauzolta őket. A nagyhercegnőnek nagyon tetszett a monumentális épület, különösen a hatalmas kupolacsarnok láttára fejezte ki elragadtatását. Délután 3 órakor megnézték a királyi palota építkezéseit és aztán bekocsikázták a város szebb utvonalaikat. Este az Országos Kaszinóban vaosoráztak gróf Szapáry Pál és Steininger tábornok társaságában. Holnap délután 1 órakor gróf Szapáry Pál tiszteletükre dejeuner ad. Este 9 óra 15 perckor a nagyhercegi pár Szinjába utazik, hol a román király tiszteletükre vadászatotak rendez.

— A lovagias király. Bécsből táviratozza tudósítók, hogy a király meghívta gróf Lónyay Elemérné a schönbrunni kastélyba, aki férjével legközelebb elutazik Londonból Bodrog-Olaszba. A grófné környezetében beszéltek, hogy királyunk magától a grófnétől akarja hallani a Spaaban történt dolgokat s a schönbrunni fogadtatással kíván teljes elégtételt szolgáltatni az apjától elűzött grófnénak. Öreg királyunk gyengéd szive nyilatkozik meg e meghívásban, amely újabb jele annak is, hogy ő felsége mily apai jószággal van Lónyay grófné iránt. Hiszen tudvalevő, hogy királyunk volt az, aki elhárított minden akadályt a hercegnő második házassága elől s azóta is akárhányszor megmutatta, hogy szívéhez nőtt a szőke hercegnő, aki tíz évig szomorú megadással viselte az özvegyi fátyolt két ország koronájának örökséért. S mikor új szerelem támadt az özvegy szívében, az édesapja kérelhetlenségével szemben a mi jó királyunk bátorította Stefánia hercegnőt, hogy neje legyen az egyszerű magyar főurnak. És most e nehéz napokban, amikor a bész apa haragja elüzi édesanyja ravatla mellett, megint jó királyunk emeli föl a megtört nőt és gyengéd, lovagias figyelmével enyhíti bánatát.

— Fejérvári miniszter Temesváron. Temesvárról táviratozzák: Báró Fejérvári Géza honvédelmi miniszter, városunk országgyűlési képviselője ma délelőtti látogatásokat tett s fogadott, aztán kihajtatott a gyárvárosi monumentális millenniumtemplomhoz s aztán több ipartelepelt látogatott meg. Déliben a miniszter tiszteletére szűkebbkörű ebéd volt Telbisz Károly polgármesterrel. Délután meglátogatta Fejérvári az általi ipariskolát, majd a jászvárosi új elemi iskolát. Este 7 órakor a városi vígadó összes helyiségeiben lakoma volt, amelyen mintegy 300 választó jelent meg.

A felköszöntök során Fejérvári miniszter hosszabb beszédben emlékezett meg arról, hogy bakros teendői a betegsége négy év óta akadályozták abban, hogy választói körében megjelenjen. Közöni az eddigi bizalmat, a betegsége alatt tanúsított jóindulatot és diszpolgárrá való megváltását. Ő nem akar beszámolóit tartani hanem dolgozni akar és biztosítja választóit, hogy a kormány a kiegyezési tárgyalásoknál mint mindennél, az ország érdekeit tartja szem előtt. Örömmel konstatálja a kereskedelem és ipar terén észlelhető haladást, főleg pedig a tolytonos magyarosodást, mely békésen, de biztosan halad. Közöni a polgárság bizalmát, élteti a munkás polgárságot és annak vezetőjét, Telbisz Károly polgármestert. Telbisz a város polgársága nevében megköszöni az elismerő szavakat és biztosítja a minisztert, hogy a város továbbra is az eddigi hazaifas uton fog haladni. A város kedves vendégét, a minisztert étette.

Holnap a miniszter résztveszt a hadapródiskola új épületének felavatásán, amely után az iskola parkjában a király életnagyságu bronzszobrát fogják leleplezni.

— Egyházi zene. A budavári Mátyás-templomban holnap, szombaton délelőtti 10 órakor, a királyi nevenapja alkalmából tartandó ünnepélyes istentisztelet alatt a zene- és énekarok Mozart B-dur miséjét adja elő, Vavrinez Mór karnagy vezetése mellett. Előadják dr. Paradeser János járásbírónak egy befőtött és végül Várady Sándor operanékes orgonakíséret mellett eléneki a Királyhimnusz. Az orgonán Degel Frigyes mérnök játszik, a szólisták Vavrinecz, Erll Anna, Juhász Ferenc és Várady Sándor éneklők.

— Havasás. Bécsből jelentik, hogy Lembergől, Tarnopolból és Trautnovból nagy havasások híre érkezik. Eszak-Németországban is több helyütt hó esett.

— Balneológiai kongresszus. Grenobleből táviratozzák: A nemzetközi balneológiai kongresszus, amely most itt ülésezik, igen élénk részleteinek örvend. A kongresszus tagjai között volt több tekintélyes magyar orvos is, akik a kongresszus munkálataiban tevékeny részt vesznek. A mai ülésnapon dr. Bosányi Béla kir. tanácsos a Szent-Lukács-írdő ióorvasa tartott a magyar fürdőik és fürőkkel felől tartalmas előadást.

— A hadnaggy. Az egyetemi tanárok előtt mégis csak illik levenni a kalapot. Utóljára is ezek az urak igen tisztelgetemlő munkát végeznek s nagy fáradsággal dolgoznak kulturális érdekekért. Mindnyájan le is veszzük előttük a süveget s megbecsüljük őket, főleg ha olyan tisztelgetemlő tudósokról van szó, mint például dr. Kossuthány Ignác, a kolozsvári egyetem tanára. Az eset, melynek ötletéből mindezt elmondjuk, nagyon szomorú, nagyon keserves, de egyáltalán nagyon érdekes.

Kossuthány Ignác egyetemi tanár tegnap meg akarja látogatni kaszárnyafőnökre itélty egyes önkéntes fiát. A kaszárnyába menet bekopogtatott a napostiszt szobába, hogy engedélyt kérjen a látogatásra. A szobában levő napostiszt azonban, egy fiatal hadnaggy, durván rárvált a belépő egyetemi tanárra:

— Hogy mer belépni kopogtatás nélkül?

A tanár erre kijelentette, hogy ő kopogtatott s rendreutasította a tisztet, aki azonban tovább dühösködött, s még akkor sem csillapodott le, amikor nagy újfundlandi kuttyja ráugrott dr. Kossuthányra s letépte a kabátját. Az egyetemi tanár, látva, hogy nincs biztonságban, szó nélkül kilépett a szobából, s a hadnaggy ellen, durva magaviseletéről följelentést tett az ezredparancsnokságnál. Az ezredparancsnokság arra ítélte a magáról megfélekedett hadnaggyot, hogy teljes díszben keresse fel dr. Kossuthány Ignácot és botránys magaviseletéről kérjen tőle bocsánatot. A hadnaggy eleget is tett a parancsnak, s teljes díszben elment az egyetemi tanár lakására, de dr. Kossuthány Ignác beárta előtte az ajtót. Az esetet Kolozsvár társaságában kínos felháborodással tárgyalják.

— A velencei diák-kongresszus. A Budapestre egybehívott s megnyitása küszöbén elhalasztott diák-kongresszust Velencében tartják meg. Velencéből jelentik, hogy a diák-kongresszura ezenél több diák érkezett, különösen sokan jöttek Malta szigetéről, Marseilleből, Lyonból, Poitiersből, Párisból, Besangomból és Stuttgartból. A kongresszus tegnap tartotta az Ateneo dísztermében megnyitó üléstét. Egy fumei tudósítás szerint kilencvenhat román diák érkezett oda, akiket a Corda Frates olaszországi titkára fogadott s aztán Velencébe utaztak. A román diákok magyarelles agitációra készülnek.

— Az evangélikusok közgyűlése. Az ágostai evangélikus egyház ma ismét folytatta tanácskozásait báró Frónay Dezső egyetemes főelőgyelty és Baltik Frigyes püspök együttes előnlöke alatt. Az előnkü közlések során báró Frónay Dezső bemutatja a közoktatásügyi miniszternek egy ma reggel érkezett leiratát, melylyel a katonai lelkészekre vonatkozó véleményes jelentést megsürgeti. A leiratot tudomásul vették azzal a kijelentéssel, hogy a napirend során még vissza fognak rá térni.

Ezután bitelesítették a házépítés dolgában tegnap hozott egyetemes közgyűlési határozatot.

Glauf Pál bemutatja a nyugdíjintézeti bizottság jelentését, amely szerint a járulékszámlákon 124.454 korona 92 fillér iratott elő. Tudomásul vették.

Felolvasták a pozsonyi teológiai akadémia tanári karának kérvényét az országos nyugdíjintézethez való belépés iránt. A nyugdíjbizottság ezt a kérelmet nem tartja teljesíthetőnek. A kérdés fölött hosszabb vita indult meg, melyben résztvettek Fischer Miklós teológiai igazgató, Glauf Pál, Strumpf teológiai tanár, Jánoska esperes és Szentiványi Árpád. Az egyetemes közgyűlés végül hozzájárult a nyugdíjbizottság javaslatához.

A selmezi liceum kormányzótanácsának jelentését az egyetemes gyűlés tudomásul vette.

A jogügyi bizottság javaslatait az egyetemes gyűlés előadta s ennek során — egy konkrét panaszos esetből kiolgyólag — kimondta, hogy a katolikus egyház evangélikus híveket sommitéle szolgálataikokra nem kényszeríthet. Minthogy pedig ez az ügy épp úgy érdekli a reformátusokat, mint az evangélikusokat a kormányhoz való feltérjesztés előtt a határozatot közölni fogják a református testvérgyűléssel is.

Több kisebbségi jelentésű jelentés tudomásul vétele után báró Frónay Dezső köszönetet mondott az egyetemes gyűlés tagjainak az egyház ügyei iránt nyilvántított érdeklődésükért s aztán a közgyűlést be-rekesztette.

— Olajozott utak. A tengert, ha nagyon háborog, olajjal lékezi meg az ember. Az utca, melynek pora, szemete éppen olyan veszélyes az emberre, mint a háborogó tenger a hajóra, úgy látszik szintén engedelmeskedik az olajnak. A napokban a london-southamptoni országút egy részét olajjal locsolták föl. A kocsiok, főleg az autók rettetetes, gyilkos port vernek föl az országúton. Az alsdershoti tanács ekkor elhatározta, hogy víz helyett olajat fog használni, ha mindjárt öt hektoliter olajat kell is kiöntöznök minden kilométernyi uton. Az olaj, melyet mohón szivott föl magába az ut pora, betekik is köve tartja a port s így még olyan drága sincs, mint a vízzel való öntözés, mely napról-napra kell, hogy történék. Angliában az országút fogalma egészen más, mint minálunk. Ott házak épülnek az országút mentén s így szükséges, hogy a lakók érdekében valahogyan pormentessé tegyék a levegőt.

— **Tanzabadság a népiszkolában.** Nagy érdekes terv foglalkoztatja mostanában a londoni közoktatásügyi köröket. *Barnett Canon*, előkelő politikus azt indítványozta, hogy a népiszkolákban szüntessék be a szünnapokat s csak az ünnepeken ne tartanak előadást. Szabadságot tehát ne úgy adjanak a tanulóknak, mint ahogy uniformist a katonának s ne kövessék azt a rendszert, hogy a jó tanuló éppen annyi ideig kénytelen az iskolába járni, mint a nehézfejú gyermek. A jó tanuló az év legnagyobb részét azzal tölti, hogy vár, a míg a töbfilke is megtanulja a dolgát. Az angol indítvány szerint a szünidőt a tanítónak kell adnia, mert a tanító tudja legjobban, hogy kinek mire van szüksége. Természetes, hogy a szünnapok megszüntetése a nagy vakációra is vonatkoznék, ami annyit jelent, hogy az iskola egész évben nyitva állana. Azok a gyermekek, akiknek szülői nyaralni mennek, ha jól tanultak, elmehetnek szülőiökkel, míg a gyöngékek és azok, akiknek nincs otthonuk, az iskolába járhatnak.

Ez a tulságos szabadság a mi viszonyainknak aligha felel meg. Tanítóink munkáját nagyon megnehezítené, azonkívül elvenné tőlük azt a nyugalomra szánt néhány hetet, amelyre későves, nehéz munkájuk után nagy szükségük van. Tanulóinkra sem hozna valami sok jót ez az új angol rendszer, mert a szülők minálunk, sajnos, még nem ismerik el maguk fölött az iskolát hatalomnak s gyakran ellenszegülnek annak a nemes törekvésnek, hogy az iskola ne csak tanítója, de nevelője is legyen a gyermekeknek.

— **Hamis hír — hamis ósfoat.** A berlini *Post* című lapot kettős felületés balesete érte. Komoly hangon jelentette a minap az idézett újság, hogy a Magyar Államvasutak igazgatósága egy *Martin Binder* nevű hivatalnokát arra kényszerítette, hogy *Kádár Mártonra* változtassa a nevét. A *Post* mai számában „hivatalos” helyreigazítást közöl, amely tagadja, hogy a vasúti hivatalnokokat rákényszerítik, hogy nevéket megmagyarosítsák. Hogy milyen szavahihető ez a ósfoat, kiviláglik e részletéből is:

A Magyar Államvasutaknál sem *Martin Binder*, sem *Kádár Márton* nevű ember nincsen alkalmazva. A hivataos névtárból mindenki könnyen megállapíthatja, hogy az államvasúti alkalmazottak legnagyobb részének német neve van, így hogy csak néhányat idezzünk: *Grünstein* államtitkár, *Ludvig*, a Magyar Államvasutak elnöke és helyettese, *Schober*. Hogyan lehet így körülmények között erőszakos névmagyarosításról beszélni?

Jó szerencse, hogy a Magyar Államvasutak közlekedési politikája nem terjed ki külföldre szállított, vagy ott gyártott humoros hírek ósfoatára. Így dupla felületésben lehet része a berlini újságnak. Mert a ósfoat, amely *Grünstein* Béia pénzügyminiszteri államtitkár is a vasutak közö sorsozta, méltó az első hírehez: épp oly távol van a komolytárgyatól, mint az erőszakos névmagyarosításról szóló információ. Igazság azonban, hogy se *Binder Márton*, se *Kádár Márton* nevű vasutas nincsen az Államvasutak köztelékében.

— **Halálónás.** *Ozv. Rajkovich Márkné* született *Bottlik* *Mária*, *Rajkovich Márk* székelyvárosi tanácsosnak özvegye e hó 2-án Budapesten elhunyt. Halálát hívrén *Bottlik Lajos* volt országgyűlési képviselőn kívül kiterjedt rokonság, köztük a *Bottlik*, *Békassy*, *Hollán* és *Kolozsvári* családok gyászolják. Temetése 4-én lesz az *Üllői út 21.* szám alatti lévő gyűszházból.

Bécsből táviratozzák, hogy *Kostersitz*, a klosterneuburgi zárdá preláta, az urakházának tagja ma 84 éves korában meghalt.

Fiamm Tivadar német népszínműíró, mint Bécsből táviratozzák, ott meghalt.

Berlinben egy távirati jelentés szerint a *Valdrodt* sakkmeister meghalt.

— **Az irógép bettli.** Ebben a parányi, zörgőgépbén, nagyon sok az ühítség. Ugy lépett föl, mint a modernség alkotása, készen a hódításra, az összes papiros-területek elemesztésére s kopogásában megvetés volt az írótló percegése ellen. Fenyvessy *Ferenc* főispán azonban nem látta az irógépben a föltétlenül diadalmas író-eszközt. Eszébe jutott neki, hogy ezek a bettli gyorsan halványodnak s épp oly gyorsan tűnnek el a papírosról, mint amilyen gyorsan foglalkál el a sorokat. Fölvetette hát azt a kérdést, hogy a megyei árvászekek ellogadhatnak-e és őrizhetnek-e olyan okmányokat, melyek irógéppel vannak írva. A kérdés elég fontos volt arra, hogy *Gulner Gyula* államtitkár elé kerüljön, aki igen helyeselte a főispán indítványát, mert a szakértők megállapították, hogy az irógépben olyan festéket is lehet használni, mely nyolc-tíz év alatt teljesen megakul. Így hát az árvászekekhez többé nem lehet használni az irógéppel írt okmányokat.

— **Titkokért halott.** *Párisból* táviratozzák, hogy pár nappal ezelőtt *St. Adresse* közelében a tengerparton egy asszony holttestére akadtak. A holttestben sokan hosszú hüvelykujjáról *Humbertné* véiték felismereni, a vizsgálat azonban kiderítette, hogy a halott nem *Humbertné*.

— **A Turul felszállása.** Tegnap, október 2-ikán, délelőtt nyolc órakor szállt föl a Turul léghajó újabb *Tolnay Lajos* léghajós kapitány vezetése mellett *Krádl Sándor* tüzérlőhadnagy, dr. *Schürger József* és dr. *Czékus Miklós* honvédezdorokosok társaságában a lipótvárosi gázgyártól. A főváros fölött elterülő áthatatlannak látszó ködlopel oly elenyésző vastagságu volt, hogy 500 méter magasságu után a legstább napfény és vakító napsugárzás és felhőtlen égbolt mellett tették meg az egész utat. Az elért legnagyobb magasságu 2650 méter volt és a legkisebb hőmérsék + 3° C. Ez ut a kalmával *To nay* érdekes temperatúra-inversiókat figyelt meg, ugyanis ritka esetekben elő szokott fordulni, hogy az alantasabb lég-rétegek kisebb hőmérsékletet mutatnak, mint a magasabbak. A leszállás Nógrádmegyé Honnakerenne nevű község határában történt dében 12 óra 15 perkor. A mezőn dolgozó munkások a ballon jállításra elfutottak és vasúlvállal fegyverkeve tértek vissza és minden csomagolás és szállítás segítségét megtagadták, emiatt 3 óráig vesztegelniük kellett a helyszínén, míg egy gépész a ósöltőlepről a tudalankon felvilágosította és megmagyarázta, hogy földi emberekkel van dolguk és nem valami mesebeli *garabonciás diákok* hanem magyarul beszélő honfiek a léghajósok. Erre oszlott csak el a jámbor nép babonás híte, főképp azonban az imponált legjobban neki mikor a léghajósok igazi pénzt mutogattak.

— **Segédtelekönnyvezetőik mozgalma.** A segédtelekönnyvezetőik érdemes testülete méltányolást érdemlő kéressel fordul helyzetük javítása ügyében a képviselőkhöz. A kérsé lényegét a képviselőkhöz intértétt memorandum ezekben adja elő:

Velünk az 1893. évi IV. t. c. méltánytalanul bánt el, amit az igazságyminiszter ur is beismer, ez abból is kitűnik, hogy a segédtelekönnyvezetőik részére fokozatot egyáltalán nem állított fel, hanem lefokozással a régi X. fizetési osztályból az e törvény-cikk által megállapított XI. fizetési osztályba való visszahelyezés mellett az összes segédtelekönnyvezetőket ennek I. fokozatba egyésmindenkorra 1400 korona évi fizetéssel beosztotta. E törvény a segédtelekönnyvezetőik karra nem jótémenyt, hanem ekekeredést teremtett. Mert míg ugyanez a törvény az összes igazságügyi tárca keretébe tartozó tisztviselőknél 3. illetve 6 fokozatot állított el. addig a segédtelekönnyvezetőket ezen jótémenytől teljesen megfosztotta, pedig a segédtelekönnyvezetőiktől az 1883. évi I-só t. c. 19. §. ugyanazon képzettséget követeli, mint a telekönnyvezetőiktől, az ügyviteli szabályok meg szinten ugyanazon teendőikkel ruházzák fel őket, mint emezeket és tényleg ugyanazon teendőket is végzik, mégis ezeknél 6 fokozata 1600-tól 2600 koronáig állítottat fel, míg mi csakis 1400 koronát élvezünk. De ez bennünket nem bánt, mert azt, amit nekik a törvény biztosít, nagyon is megérdemlik, hanem igenis bánt bennünket az a mostoha elbánás, hogy míg a hasonrangú irnokoknál, mint kevesebb képzettséggel bíró irrodatiszkeknél ez a törvény 3 fokozatot, addig a telekönnyvezetőknél és a szinten kevesebb képzettséggel bíró irrodagazdátoknál 6 fokozatot időközönként 200—200 korona javítással, addig mi változatlanul meg maradunk, legyen az akár 20 éves, vagy egyéves segédtelekönnyvezető 1400 K. fizetésnél. Ami pedig az irnokoknak segédtelekönnyvezetővé kinevezését illetve előléptetését illeti, az úgy történik, hogy egy 10—15 éves irnok, aki telekönnyviszakszolgálatot tett az nem lép elő, mert neki már akkor szinten van 1400 K. fizetése, hanem egyszerűen megmarad abban a fizetésben, csupán mint segédtelekönnyvezetőnek a munkaköre változik azzal a föltöbbséggel, hogy ezen minőségben újabb 10—15 évet eltarthat, ha pedig szerencséje van, már tudniillik ha főnökének kegyelme juthat és na előbb tisedés nyílik, 5—8 év alatt telekönnyvezetővé elő léphet évi 1100 korona fizetésre, mert az, hogy más törvényszék területére jut, hasson, valóságos létel, míg ellenben az a másik 10—15 éves irnok, ki vagy nem akart tanulni, vagy pedig nincs meg neki a telekönnyviszakszolgálatra felétele a képessége, az mindjárt előléphet irrodatiszke, vagy akár irrodai igazgatóvá évi 1600 korona fizetéssel és időközönként 200—200 korona fizetésemeléssel 2000—2600 koronáig. Itt már azután tisztán kitűnik, hogy az 1893. évi IV. t. c. olyan állapotot teremtett, hogy egy kisebb képzettséggel és képzettséggel bíró irnok hamarabb nagyobb fizetést érhet el, mint a másik, kinek nagyobb képzettsége van és akinek felelősség és pontosság tekintetében, munkaköre a segédtelekönnyvezetőéhez nem is hasonlítható. Kérelmünk igazságos és méltányolást érdemlő, hisz nem szenvedünk rangkorságban, nem kívánjuk azt sem hogy a segédtelekönnyvezetői állások végleges megszűntetésével bennünket telekönnyvezetőiké léptessék elő, hagyjanak meg segédtelekönnyvezetőiknek, ha az igazságügyi kormány olyan szükségnek tartja az állás fenntartását, de azt jogosnak és igazságosnak véljük, hogy részünkre is állítsanak fel legalább is a kisebb kvalifikációval bíró irrodatiszkekkel egyenlő 3 fokozatot, hogy ne legyen kénytelen egy 10—15 éves segédtelekönnyveető 20—25 évi öszszolgálati idővel egy 10—15 évi szolgálatlaltal bíró irnokkal és akár csak egynapos segédtelekönnyvezetői társával egyforma fizetést élvezni.

— **Megszökött sikkszató.** A bécsi rendőrség távirátját értesítette a budapesti főkapitányságot, hogy *Hroch Frigyes* 49 éves postahivatalnok 50.000 korona esikkasztása után megszökött az osztrák fővárosból. A sikkszató személyleírása a következő: középtermetű, gyenge testalkatú, haja és bajusza

vörhenyesbarna és ószbevegyült, ószárszakállt ísel. Ruházata fekete szalonkabátból, fekete ósikos nadrágból és szürke felsőkabátból áll.

— **A modern toreador.** A toreador eddig hős volt. Legendákat beszélnek róla s elhíttették sokakkal, hogy a nemelen célra kiejedő bátorság is hősiesség lehet. A toreador-szedélelgesnek most egy közönséges rendőr véget vetett Lyonban, ahol a napokban bikaviadalt tartottak. Tudvalevő dolog, hogy ezt az ósmány komédiát Franciaországban csak az ósmányhatóság határáig engedik meg. Mikor a bikát már meg kell ölni, akkor abban kell hagyni a játékokat. A lyoni bikaviadalon ezt a szabályt ki akarták játszani. A toreador már kilépett az arénába s végig akarta játszani a véres hősködés szerepét. Ebben a pillanatban előbe lépett *Albertini* rendőrbiztos, ósdállt a dühöngő bika elé s fölszólitotta a toreadort, hogy adja át a kardját. A közönség dühöngött, ordított, a hóst akarta látni s nem vette észre, hogy egy legendás hős leszerelése sokkal nagyobb hősiesség, mint egy bika lemészárolása.

— **Egy szerencsétlen tanító.** *Paroches francia* faluban és környékén rövid idő alatt öt gyilkosság történt. Legelőször *Mitour* özvegyasszonynak vérték szét a fejét s rabolták el a pénzét. A meggyilkoltinak egy rokona a tanítóra, *Gobillot*ra irányította a gyanut, a mit a lakosság el is hit, mert ki nem állhatta a tanítót. A törvényszék azonban nem járt el *Gobillot* ellen, mert a legcsekélyebb gyanuok sem szólt a bűnösség mellett. Ez azonban nem akadályozta meg a lakosságot abban, hogy lépten-nyomon ne óslozta volna a tanító bűnére. Mikor *Gobillot* egy tehetőes rokonának a meghívására gyermekeivel együtt *Párisba* utazott, a lakosság szent bizonyosnak hitte, hogy ő volt a gyilkos, mert különben honnan lenne pénze *Párisba* utazni. Szegény *Gobillot* kérve-kérte az ügyészséget, hogy vagy indítsák meg ellene a vizsgálót, vagy védjék meg a szektaraktól. Sohselem halgatták ki, vagy pedig előtűtték a kérsét. Miután *maritima* már két esztendeig tartott, a tanítót *Verdun* mellett véreben találták s mellette egy tör állt ki. Nagynehezen megmentették és öngyógyult. *Paroches* lakói ebből természetesen megint csak azt magyarázták, hogy azért akarta magát megölni mert már nem bírta el lelkismeretének a furdalását. Az iskolai hatóság más faluba helyezte át, de itt sem akarták megölni, mire ideiglenesen a környéken húzta meg magát egy rokonánál. Ugyanakkor a parochesi község háza és az iskola légett s a gyant természetesen megint *Gobillot*ra irányult, mert csak ő lehetett a gyújtogató, csak ő neki lehetett érdekében bosszút állni a lakosságon. Azután újabb gyilkosságok következtek, de szerencsére megtalálták a tettest, egy parochesi juhásznak a fiát. Dacára annak, hogy bevallotta a tettet, a lakosság mégis csak *Gobillot*-t gyanusította, úgy, hogy szegény végre is öngyilkos lett.

— **Öngyilkos árvászeki ölnök.** *Makó*ról jelentik, hogy ott nagy feltűnést kelt *Major Miklós* megyei árvászeki ölnök, *Makó* város volt polgármesterének öngyilkossága. A szerencsétlen ember, aki régóta idegbajos volt és akin az utóbbi időkben az aglyágyulás tüneteit észlelték, ma hajnaiban beleültte magát a háza udvarán lévő kutba. *Major* betegesége miatt már hosszabb idő óta szabadságon volt. Az elhunyt nagyon tevékeny tisztviselő volt, e mellett széleskörű társadalmi tevékenységet fejtett ki s általánosan becsülték. *Makó* város képviselőtestületének és az aradcsanádi vasut igazgatóságának tagja volt.

— **Meglopott múzeum.** *Szemepről* jelentik, hogy a nyáron meggyitt *Darnay-múzeumban*, amely minden szerdán délután és vasárnap délelőtt nyitva áll a közönségnek, vakmerő lopást követtek el. Eddig még ismeretlen tettes álkulossal kinyitotta az éremgyűjtemény egyik állványát s onnan öt darab aranyat pilpolt. Ugy látszik, hogy a tolvaj az újabb aranyakra pályázott, mert a nagy számban ott lévő aranyakat érintetlenül hagyta. Az ellopott aranyak közül az egyik *Mária Terézia-arany* 1766-ból, kettő *II. József* ósaszár idejéből 1788—1785-ből, egy *Ferenc-arany* 1793-ból; valamennyin *Szűz Mária* képe látható. Az ötdik egy *Ferenc József* aranyos arany 1868-ból. A tettest a ósrendőrség keresi.

— **Kisvendégiosók a sörkartell ellen.** A kisvendégiosók és kikorsorozások iptársulata ma rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen megalkotották a tisztikart s megállapították a sörkartell leküzdésére alkalmas ószközöket. Az elnöki megnyitó után dr. *Balkay Béia* titkár és iptársulati ügyész beszámolt a választmány eddigi működéséről és előterjesztte a választmányának a sörkartell kérdésében kidolgozott javaslatát, mely szerint írásban felkérni a sörgyárat, hogy a régi állapotot állítsák vissza. Ha pedig a békés tárgyalások eredményre nem vezetnek, az iptársulat, amely a mozgalmat élére áll, felhívja az összes szaktársakat egyékes eljárásra s együttes erővel fogják a kartell ellen harcba menni. A közgyűlés a választmány javaslatát egyhangulag elfogadta.

— **A bécsi sikkasztás.** Bécsből jelentik, hogy a tőzsdetanas mai teljes ülésén foglalkozott ama tőzsdé-bizományosok ügyével, kik *Jellinek* Ödönnel, a Länderbank sikkasztójával üzleti összeköttetésben állottak. Több tőzsdetanasos nincs megelégedve a tervezett rendszabályokkal és le akart mondani állásáról. Egy estálap szerint *Eichols* lovag, a tőzsdetanas elnöke, szintén készül lemondani. A sikkasztóval összekötésben állott bizományosokat ledéssel, pénzbírsággal, egy esetben pedig időleges kizárással sújtják. A tőzsdekamara beható vita után elhatározta, hogy bele-megy az egyes esetek érdemleges elbírálásába, két ógére 2—2000 korona, két ógére 1—1000 korona és egy ógére 500 korona pénzbírságot szabott ki a kamara, azonkívül az 1000 és 500 korona pénzbírsággal sújtott ógének rosszallását, a másik két ógének pedig leszigorubb rosszallását jelezi ki. A tőzsdébiztos több esetben a tőzsdéről való kirekesztést indítványozott. Két óg ellen beszűntették a vizsgálatot, mert úgy találták, hogy a tőzsdé szabályzata szerint való eljárásnak nincs helye. Az egyik óg ellen nem lehetett befejezni a tárgyalást, mert még nincsenek együtt a szükséges adatok.

— **A máglya.** New-Yorkban a fehér emberek kultúreberek módjára büntették meg egy négert, aki egy fehér asszonyt megölt. Autodafét rendezett a fehérbőrű lincselő-bizottság a máglyán égette el a gyilkost. A fehér emberek nemes szívére vall, hogy mielőtt az ítéletet végrehajtották volna, sürgöny útján meghívták a néger rokonait, hogy a haláltárlált bucsut vehessen fölük. A bucsu után megkezdődött az autodafé, melyhez külön vonatok szállították a nézőközönséget. Az előkelő hölgyek és hírlapírók számára külön helyek voltak ünnartva, ami nagyon szükséges volt, mert mintegy ötezer néző vett részt a humánus mulatságban.

— **Rozsnyói esőndélet.** A rozsnyói rendőrkapitány alábbi esete nem azt bizonyítja, hogy Rozsnyón ideálisak az állapotok. A napokban hat suhano azt a pokoli tréfát találta ki, hogy éjjel fölkereste a rendőrkapitány lakását, beverte az ablakokat a végre kihívták a kapitányt az utcára. A kapitány engedett a szives hívásnak s kilépett az utcára. Fegyvert is vitt magával, de nem töltötte meg. A vakmerő suhanok nem ijedtek meg a fegyvertől, kisavarták a kapitány kezéből s egyik támadó konyhakéssel több életveszélyes szúrást ejtett rajta mig nem eszméjét veszítve, összerogyott az utca közepén. A börtönre megért vadallatias suhanok, azt hívnak, hogy a főkapitány meghalt, odább álltak s a nem messze lévő hidon a vadász-fegyvert összerőttrék. Később értesítették a rendőrről a merényletről s így még az éj folyamán kézrekerülték a tettesek s most a börtönben várják büntetésüket.

— **A király utcai betörés.** Említettük, hogy tegnap este felé betörők jártak dr. *Bögy* Tivadar fővárosi tanács-egyző király-utca 65. szám alatt lévő lakásában. Most már megállapították, hogy a betörők a következő tárgyakat vitték magukkal: egy sötét kék posztó, bársony galléros, selyemmel bélelt férfi téli kabátot, egy ezüst gömbölyű és egy ezüst négy-szeletes okortartót, 2 drb kétlú és egy darab egy-águ ezüst gyertyatartót, 2 drb gömbölyű és egy drb ovál alakú ezüst, antik, ionoit kenyér tálcát és egy cognac-szervizhez való tálcát. A kár nagysága ismeretlen. A betörőket a rendőrség nyomozza.

— **Kisiklott vonat.** Madridból táviratozzák, hogy ma reggel Granada mellett kisiklott egy postavonat. Az utasok közül tizenegyet megsebesült.

— **Letartóztatás a lóversenyterén.** Tegnap a lóversenyterén, a harmadikrajós helyen nagy izgalmat kelteit egy katonaszökevény letartóztatása. *Deutsch* Miklós közegény ezélt pár hónappal megszökött a 32-ik gyalogezredtől s a fővárosban *Kovács* Miklós álnév alatt bérelt lakást. Tegnap kiment a lóversenyre, ahol a titkos rendőrök felismerték. Mikor le akarták tartóztatni, *Deutsch* futásnak eredt és csak izgalmas hajszu után tudták a közönség segítségével elolgnni. Adatták illetékes katonai hatóságának.

— **Rendőri hírek.** A rendőrség letartóztatta *Hlabdt* József, *Weisz* Jenő és *Jedn* Kálmán notórius zsebtolvajokat. Hiabátánl egy gömbölyű szemekből ionott, két zsebre szóló aranyláncot találtak, amelyen egy képeslevelezőlapot ábrázoló szuszu lóg. — **A Rudolfrakpart** 6-ik számú ház előtt egy férfi feloszlásnak indult holttestét fogták ki a Dunából. Eddig nem tudták megállapítani, hogy ki az illető. A holttestet a törvényszéki orvostani intézetbe vitték. — **Schter** Ferencné 45 éves magánúrnő 14 éves *Erszi* nevű leánya eltűnt a Dohány-utca 45. szám alatt lévő lakásáról. — **Feldmann** Mór 40 éves biztosítási ügynök a napokban eltűnt a Hernád-utca negyvenhárom szám alatt lévő lakásáról, hátrahagyva családját. — **Vörös** Miklós bányhidai szőlőültető 16 éves cipészinas a múlt hónap végén eltávozott gazdájának Vas-utca 17-ik számú lakásáról és vissza sem tért többé. Az eltűnteket a rendőrség nyomozza.

(x) Legdivatosabb ruhaszövevényekből mintákat kívánatra bértenve küld Weiss Gyula, Budapest, Kossuth Lajos-utca 18.

(x) Elegáns ruhák készítenek Tereczky és Lilienberg férjiszabó-cégnél Budapest, Városház-utca 12.

(x) **Hölgyeim!** Ne rendeljenek ruhakelméket, míg *Ösz* és téli szövevény-újodásaim mintáit s nagy mosókélmé-mintakönyvet meg nem tekintették. A me-lyeket ingyen és bértenve küldök. *Weiner* Mátyás nődivatárúháza, Budapest, VI., Andrássy-ut 3.

Koburg Lujza sorsa.

(Döbling—Purkersdorf—Lindenhof.)

— **A Budapesti Napló** tudósítójától. —

Bécs, október 3.

1898. május 9-ike óta Koburg Lujza elvesztette a szabad rendelkezést saját maga fölött és tébolydák falai mögött tengeti életét, noha az egész közvélemény épelméjűnek tartja. Ötödél estendeje, hogy a döblingi sülyesztőben letűnt a világ színpadáról, miután romantikus szerelmével hosszabb időn át foglalkoztatta az embereket. Senki se tudta, hogy mi történik a szerencsétlen hercegnasszonnyal a tébolydái falai mögött...

Sok mindenféle kalandos hír regélt Koburg Lujzáról, amióta internáltak. De pozitív adat még soha.

Elsőnek vagyok most abban a helyzetben, hogy a hercegnasszony tébolydái életéről a következőket jelenthetem:

(Döbling.)

Döbling volt az első állomás, ahová Koburg Lujzát vitték, miután Zágrábról Budapestet át Bécsbe szállították. Döblingben az *Obersteiner*-féle intézetben internáltak, amely a Billroth-utca 69. száma alatt van. Az épület gyönyörű, nagy park közepén áll, valóságos uri kastély, amely egyik oldalán egyemeletes, a másik oldalán kétemeletes. A hercegő elsőemeleti lakásának ablakai az erdő felé néztek; az ablakpárkányra borulva sirta át az első éjszakát a szerencsétlen asszony, akit udvarhölgye, *Fugger* grófné alig tudott megvigasztalni.

Május tizedikén szállították be a döblingi szanatóriumba Koburg Lujzát és az osztrák hivatalos lap, a *Wiener Zeitung* tizenhetedikén tette közzé a hirdetést, amely szerint „ő császári és apostoli királyi felsége főudvarnagyi hivatala, mint személyi hatóság“ Koburg Lujzát gondnokság alá helyezi és gondnokául dr. *Feistmantel*-t, a bécsi ügyvédi kamara elnökét rendeli ki, de a hirdetés tizedikéről volt keletve, vagyis arról a napról, a mikor a hercegnasszony a tébolydába került.

Obersteiner tanár pedig hatheti megfigyelési időt kötött ki magának, hogy a hercegnasszony állapotáról végleges véleményt mondhatson.

Ez alatt az idő alatt Koburg Lujza elég szabadságot élvezett és nem volt oly börtönzerű felügyelet alatt, mint később más helyeken. Mellette volt kedve udvarhölgye, *Fugger* grófné, aki a nizzai szép napokat és a lobori romantikát vele együtt élte át. *Fugger* grófné útján közlekedhetett a külvilággal, tudta, hogy lovagját, *Mattachich* Gézát a zágrábi garnizon börtönében fogva tartják, értesült az ügy minden részletéről és aggódva kísérte figyelemmel, mi lesz *Mattachich* ből.

Junius tizenötödikén *Obersteiner* tanár benyújtotta a főudvarnagyi hivatalnak szakvéleményét, amely szerint Koburg Lujza nagyfokú idegességben szenved, de épelméjű (allerdings hochgradig nervös, doch geistig normal). Ez tény és tagadhatatlan, hogy az osztrák orvosi kar egyik legkiválóbb szaktekintélye a hercegnasszonyt hivatalos okiratban épelméjűnek nyilvánította; annál érthetőbb, minő alapon tartották továbbra is fogva.

Másnap a főudvarnagyi hivatal mint bizottság kiszállott Döblingben, hogy a hercegnasszonyt kihallgassa.

— Akar-e fenséged visszatérni férjéhez? — ezt a kérdést intézte a bizottság a hercegnasszonyhoz.

— Inkább meghalok, — felelt a hercegnasszony, aki nyugodt és méltóságos fellépésével végtelenül imponált a bizottság urainak. Akkori ügyvédje, dr. *Neuda*, aki szintén jelen volt a kihallgatásnál, *Fugger* grófné jelenlétében ekként bókolt utólag a hercegnőnek:

— Fenséged, mint igazi királyleány viselkedett!

Es örültek senki se tartotta. Szó se volt arról.

Kényszerű magányában szívosen menekült vissza ifjúkori emlékei közé és környezetének ábrándosan beszélt a multáról. Rajongó szeretettel gondolt Belgiumra és Magyarországra.

— A brüsszeli nép — mesélte a hercegnasszony — roppant szeretett és szöke, göndör hajam miatt *napnak* nevezett. — Mikor aztán egyszer nagyon nehezére esett a szabadság hiánya, azt mondta: — Gyerekkorom óta nem voltam így szobaárstromra itélve. Emlékezem, a mikor egyszer *Stefánia* hugommal valami csinyt követünk el, büntetésből hét óra hosszat két ajtózárnny között a sötétségben kellett állnom. Ez jut eszembe, amikor most a zárt ajtót látom.

Rajongó szeretettel emlékezett meg testvéreiről, különösen *Stefániáról* és az, aki nekem ezeket az adatokat elmondta, hozzátette:

— Vajha az ön cikke *Lényay* grófné szeme elé kerülne és nővérére emlékeztetné, aki boldogulanságban sinylődik. Talán tehetne érte valamit!

Koburg Lujzának sok szenvedést okozott a több szabadsággal összekötött döblingi élet, mert még nem sejtette, hogy szigorubb napok is következnek reá.

A nélkül, hogy valami levelet el tudtak volna fogni, egyszerre csak elámultak, hogy Koburg Lujza Döblingből *Mattachich Géza zágrábi vizsgálói cellájába* leveleket csempészett be, és pedig eléggé sürűn.

Dr. *Bachrach*, Koburg Fülöp herceg ügyvédje hirtelen Döblingben termett és új rendet csinált. Koburg Lujza udvarhölgyét, *Fugger* grófnét rögtön elesapta, a grófnének rögtön távoznia kellett és zokogó rimánkodására még azt sem engedték meg neki, hogy urnőjétől elbucszúzzék. Nyilván azt hitték, hogy a grófné közvetítette kerülő-utakon a *Mattachich*esal való levelezést. *Fugger* grófné, akit diszgráciával, minden kedgy nélkül bocsátott el a koburgi herceg, rögtön távozott és most teljes visszavonultságban Münchenben él.

A hercegnasszonynak tudtára adták, hogy rögtön kell távoznia Döblingből. Még azt sem engedték meg neki, hogy csomagoljon. Koburg Lujza mindent eltűrt, eléggé nyugodt maradt, de amikor dr. *Bachrach* be akart szállni kocsijába, elvesztette önuralmát és teljesen kijött a sodrából.

— Ezzel az ural nem mehetek!

Izzó felháborodással beszélt már azelőtt is a hercegnő dr. *Bachrach*ról, aki őt női méltóságában mélyen megsértette. Dr. *Bachrach* volt tudniillik az, aki május 9-én reggel *Loracs* zágrábi rendőrőrnök társaságában a Pukner-szállóban a hercegnőt elfogta. A hercegnő még az ágyban volt és az ügyvéd meg a rendőrőrnök előtt kellett felöltözködni.

A kinos jelenetnek *Obersteiner* tanár vetett véget, aki kijelentette:

— Ha a fenséges asszony megengedi, elkísérem én Purkersdorfba.

Dr. *Bachrach*nak egy más kocsin kellett követnie a hercegnőt.

(Purkersdorf.)

Ez a második állomás, a hová Koburg Lujza tébolydái egzisztenciája alatt jutott.

A függöny ismét legördült a szöke hercegnő mögött, akinek sorsa iránt annyira érdekföldött a világ és sokkal szigorubb bánásmód tartotta most őt távol a nyilvánosság ellenőrzésétől.

Vajjon milyen volt a hercegnő élete Purkersdorfban? Es vajjon örült volt-e? Tartották-e egyáltalában örültnek?

Ma beszéltem egy hölgygyel, aki ebben az időben a purkersdorfi szanatórium adminisztratívó direktriceje volt. Nyíltan és őszintén mondott el nekem mindent, amit tudott, egyben kijelentette, hogy vallomást bírhol, bármikor, bármely bíróság előtt esküvel erősítheti meg. Mondta pedig a következőket:

— Mikor 1898. ősz utóján purkersdorfi állomásot elfoglaltam, Koburg Lujza hercegnasszony már ott volt internálva. A purkersdorfi szanatórium dr. *Rudinger* tanár, eszásári tanácsos tulajdona, aki egyszersmind orvosi vezetője az intézetnek. A telep öt főépületből áll: a nagy gyógyépület (Curchaus), kis villa, Stein-villa, utolsó villa és a fűtőházból. A hercegnő a Stein-villában lakott: volt két

szobája egy íci-pici kis terrasszal és egy szobája Gebauer kisasszony, a melléje kirendelt társalkodóhölgy számára. A hercegasszony már Bécsből ismert engem és Rudinger tanár mint régi ösmerőst jelentett be a hercegasszonynak. Megérkezésem első napján be lettem mutatva. Elrémültem, mennyire megváltozott, alig tudtam lábamon állni. Csudás szőke haja nem őszült meg, csak elfakult, szeme ki volt sirva, arca, akár a részegé, veres és duzzadt volt a sírástól, egész magatartása szomorú és megtört. Szegénynek ma rossz napja van, gondoltam magamban. Aztán láttam, hogy ilyen az ő rendes állapota, — mindig ilyen maradt. Es milyen volt a ruházata, amelyre azelőtt annyi sokat tartott! Istenem, hiszen nem volt rongyos, vagy piszkos, — csak redukáltak, valahogyan elzúllottnek látszott. Purkersdorfa ugyszólván bőrdöngők nélkül érkezett, — lassan-lassan, részletenként kellett bekérni, amire szüksége volt. Így küldözgették el részletenként régi ruháit. Sok minden el is kallódhatott, mert alig a felét kapta meg annak, amit kért. Már most ezekből a régi ruhákból csinált magának újakat. Szobáskájában például asztalon, székeken, padlón kiterítette ruháit, erről leszedte a csipkét, amarra feltűzte, — aztán leült a padlóra és ismét elől kezdte a munkát. Ez volt egyetlen szórakozása. Mikor Fugger grófnét elbocsátották, Gebauer kisasszonyt szerződötték melléje társalkodóhölgynek. Új társa ellen bízhatatlan ellenszennvel viselkedett a hercegnő, mert érezte, hogy feltétlen szigorúsággal ellenőrizi. Mikor például sétáltak, a hercegnő folyton a kutyáját szolgáltatta és nem hallgatott oda Gebauer kisasszony szavaira. Képzeld el, a hercegnő semmiféle helyzetben se lehetett el felügyelet nélkül! Már most én azt kérdezi tőlem, hogy örült volt-e ez a szerencsétlen szegény asszony? Ha én erre azt felelem — és pedig tiszta lélekkel és szent meggyőződéssel tehetem, hogy nem, — ez aligha dönti el a kérdést, elvégre laikus vagyok. Igenis, ez az asszony teljesen józan elméjű volt, végtelenül szomorú és levert, magabazárkózott és feltétlenül nyugodt. Rám azt a benyomást tette, mintha ő így gondolkodnék: itt vagyok, így vagyok, nem tehetek semmit, nem bánom, tegyetek velem, amit akartok, hiszen hiábavaló minden ellenmondás! Minden reménység nélkül nézett a jövőbe. Vak bizalmatlansággal viselkedett környezetére iránt. Mint egy külön, magabazárkózott világ élt magamagának a szanatórium világában, megközelíthetetlenül és kíváncsiság nélkül. Mindezekhez pedig vegye még azt is, hogy hijával volt minden szórakozásnak. Még a saját maga személye so szórakoztathatta toalettekkel, mint azelőtt. — Hogy én nem tartottam örültnek, az még nem dönti el a kérdést. Más a fontos: soha semmiféle orvosi kezelésben nem részesült. Eleinte hetenként egyszer kijött Krafft-Ebing, később ő is elmaradt. Igaz, Rudinger tanár mindennap meglátogatta, de ez igazán csak látogatást jelentett. Soha nem hallottam, mint más betegnél, hogy a hercegasszonyhoz orvost kellett hívni, hogy orvosság kell, hogy kezelés kell. Soha se beszéltek róla, mint elmebetegéről. Soha semmiféle rokona meg nem látogatta. — pedig Stefánia közvetlen közelben lakott, — és ha beteg lett volna, gondolom, mégis csak eljönnek, kérdezni, hogy jobbra vagy rosszabbra fordult-e sora. — Lássá, dr. Rudinger tanár nemcsak nagy tudós, de rendkívül jó ember is. Valahányszor a hercegnőtől lejtött, nyomott hangulatnak látszott és csak úgy beszélt róla: az a szegény asszony! Es képzeld, a szegény, nyugodt, soha extravaganciát nem mutató asszony lakásának ablakaira rácsokat kellett tenni, ami soha, sem azelőtt, sem azóta nem fordult elő a szanatóriumban. Le is szedték a rácsokat még aznap, amikor a hercegnőt elszállították. — Kévsé levele érkezett, de mindent, ami postán érkezett, dr. Fuchs orvos ur vette át és dr. Feistmantelnak, a hercegnő kúratorának küldte el. Az újságokra nekem

kellett vigyázni ha valamit a hercegasszonyról hoztak, nem adhattam át. Pénze nem volt, ékszereit pedig nem hagyták meg neki. Naponta egy órát Purkersdorf körül kocsikázhatott, mellette ült Gebauer kisasszony, a bakon pedig az intézet feltétlenül megbízható és megközelíthetetlen portása. — Mindent, ami a hercegnőre vonatkozott, a legnagyobb diskrecióval intézett el és minden ügyben dr. Bachrach intézkedett. Ha az ügyvéd ur nem jöhetett ki személyesen, akkor telefonált nekik. A telefon az én szobámban volt, de ilyenkor kiküldött az igazgató ur és bezárt a szobák dupla ajtaját. Azt tudom, hogy a hercegnő, aki soha semmit se kért, azt az egyet kérte, hogy semmi körülmények között ne jelentsék be neki dr. Bachrachot, akit nem akar látni. — Milyen szomorú volt a karácsonya! Az összes betegekhez kijöttek a rokonok, hoztak ajándékokat, vagy küldtek postán, — a hercegasszony nem kapott egyebet, csak egy bonbonniert, amelyet Demel cukrászati leánya, Dóra hercegnő küldött neki. Sirva borult a bonbonniérra és sirva bontott ki egy cukorkát... A hercegnő elutazása éppen olyan hirtelen történt, mint odajövétele. Már előzőleg beszéltek ugyan, hogy el fog menni; a jó Rudinger igazgató szinte leste a napot! Először Koburg Lujza atyjának, a belga királynak írtak, akarja-e leányát. Rideg visszautasítás volt a válasz. Aztán sok intézettel tárgyaltak, hiába. Zárt intézetbe szeretnék volna adni, de egyik sem akart tudni a dolgról. Végre hosszabb huza-vona után dr. Piersonnal állapodtak meg, akivel szintén sokáig kellett tárgyalni. A szegény hercegasszonynak nem volt utiruhája; telefonáltunk dr. Bachrachnak, aki már előzőleg megtagadta a pénzt, mikor a hercegnőnek fűzőre, bluzra stb. volt szüksége. Azt a választ kaptuk, hogy ha maradt pénz a Rudingernek járó rendes havi összegből, vegyünk. Végre Utóznál telefonice rendeltem meg egy nyolcvan forintos utiruhát. Két nappal elutazása előtt csuda történt; a hercegnő valamit kért! Azt, engedjék meg neki, hogy másnap kora reggel a fogadalmi templomban az első misét hallgathassa, amikor még üres a templom. Nagynehezen megengedték Bécsből, de kikötötték, hogy szigorú és megbízható legyen a felügyelet. Másnap (gondolom) február volt, nyirkos, ködös reggelen viszontlátta Bécsét. Sirva imádkozott a templomban. Mire utána kérte környezetét, vigyék el Dornbachba, ahol egy helytől el akar bucsuzni. Annnyira rimádkodott, hogy megtették. Elvágattak Dornbachba, és hátul a parkban egy filagoriában leült egy padra, ahol egy félóráig sirt. Aztán letrött emlékül egy száraz galyat... Utójárta látta Bécsét. Másnap hat órák reggel utazott el Rudinger és Gebauer kisasszony társaságában Drezdába. Előző nap folytón sirt. Nem evett. Reszketett. Éjjel nem aludt. Zokogva borultam kezére a kapu előtt... Ő se tudott szólni, csak intett... Ez az elbeszélés részletesen ad tudósítást a hercegasszony purkersdorfi tartózkodásáról.

(Lindenhof).

Es most a Lindenhofi szanatórium mögött, tűnik el a hercegnő alakja. Ez a harmadik állomás.

Itt már nem tudom fellobbenteni a függőnyt, de megteszi helyettem más.

Rudinger tanár, aki a hercegnőt Drezdába kísérte.

— Mi van a mi szegény fenséges asszonyunkkal? — kérdezte tőle visszatérése után az a hölgy, aki fentebb mondta el a hercegasszony purkersdorfi életének részleteit.

Rudinger elkomorodott.

— Szegény asszony, — mondá — nálunk még jó dolga volt — de ott! Még annyi szabadsága sincs, mint itt volt és sokkal kevesebbél kell megelégednie...

Vajjon milyen lehet ez az élet, amelyet Lindenhofban csaknem négy év óta folytat a hercegnő?

Es vajjon mi lett belőle?!

Zola Emil halála.

Budapest, október 3.

A vasárnapi temetésen aligha csalódás nem fogja érni a nacionalistákat. Mint nekünk ma jelentik, a párisi rendőrség a legszigorubb rendszabályokról gondoskodott, hogy mindenféle tüntetés és zavargást megakadályozzon. Így a socialista-egyesületeknek nem engedték meg, hogy zászlókkal vonuljanak ki a temetőbe, amelyet különben a nagyközönség elől vasárnap teljesen elzárna. A sir mellett emelvényt állítanak fel s onnan fog beszélni a két szónok: Anatole France és Abel Hermant.

Azonkívül korszaknáló lesz az egész párisi helyőrség is, úgy hogy rendezésétől alig lehet tartani. A nacionalisták, hogy a népet a halott iránt elkeserítsék, már nem elégszének meg a Dreyfusra és Píoquarra való utalással, hanem a német császárt használják fel tromfának. Tudvalevő, hogy az előzőken Vilmos császár minden vezetes gratulációval vagy részvétnyilvánításnál az első szokott lenni, s így a nacionalista lapok igen plauzibilisnek tűntethetik fel azt, hogy II. Vilmos részvétáviratot intézett Zola özvegyéhez. A nacionalista lapok — elég sajtáságos — ezáltal nem mernek a saját szakállukra hazudni, hanem a madridi *Heraldo* útján táviratoztatták meg maguknak Vilmos császár részvétnyilatkozatát, amely tiszta kohlomány. — Ez a részvétávirat — írja hozzá a *Libre Parole*, — existál, habár titkolták, de existálni kell, mert Zola sokkal több szolgálatot tett Németországnak és sokkal többet értett Franciaországnak, semhogy Vilmos császár ezért hálás ne lenne neki. Zola nagyon részalált Vilmos császár részvétnyilatkozatára.

A *Libre Parole* aztán hozzátézi, hogy a katonaságnak a temetésre való kirendelése és Dreyfus megjelenése a Dreyfus-ügynek újból való föléledését jelenti. A külföld teljes joggal fogja mondani, hogy Franciaország nagyon mélyen sülyedt, hogy mindezt ősháborodás nélkül el tudja tűrni. Eddig azt hittük, ugymond, hogy Picquart azeredes lojga azt a százdót vezetni, amely a halottat a temetőbe ki fogja kísérni, de André hadügyminiszter gondolt egyet és egy volt hadügyminiszternek (Merciernek) a fiát szemelte ki erre a szerepre. A *Gaulois* azt mondja, hogy a hadseregnek valóságos Golgotája lesz ez a részvétel; André programja valóságos megalázás. Az egész uton garde républicaine, gyalogosok és lovasok fognak sorban állni és ezek fogják Dreyfust és a többi gyászkiiséretet a tömegtől elválasztani. A katonák fognak tehát Dreyfus bizottságára ügyelni.

Zoláné, aki ma egész nap a ravatal mellett ült, folyvást kapja minden elől a részvétáviratokat. Erdekes, hogy a 90 éves *Manau*, aki a semmitől kezdve keresztülítve a Zola ellen hozott első ítélet megsemmisítését, a következő részvétáviratot küldte Zolánának:

— Fogadj legmélyebb fájdalom kifejezését a nagy veszteségen, amelyet a jog és az igazság szenvedett.

Zoláné azt a kívánságát fejezte ki, hogy a gyászünneppől rekeszessék ki a politikát és óvják meg szigoruan irodalmi jellegét.

Chamié közoktatásügyi miniszter a következő táviratot küldte Nási olasz közoktatásügyi miniszternek:

— Nagyon meghatót a részvét és rokonszeny nyilvánítása, amelyet ön a fájdalmas veszteség alkalmával kifejezett. Egyetlen részvétnyilatkozat sem érintette a francia kormányt oly bensőn, mint az öné.

A nacionalista lapok persze ezért is dühösek és Nási olasz miniszter táviratát, mely Zolát polgári érneiért is dicsérte, szemtelenségnek nevezik.

A *Temps*ban figyelemreméltó cikket szentel Zolának Jules Claretie, a kiváló regényíró, a Comédie igazgatója, s a többi közt a következő érdekes dolgot mondja el: Ismeretes, hogy Zola, eleinte François Coppée pártfogásával, nem egyszer pályázott a francia akadémiába. A reá esett szavazatok száma minden újabb szavazás alkalmával kisebb lett. Utolsó alkalommal már csak egyetlen szavazatot kapott. Az a szavazat — most már megmondhatom — az enyém volt.

Zolánának egy érdekes levelét találjuk egy bécsi lapban. A levelet Zoláné a napokban, szeptember 26-án írta egy barátjának, akinek elmondja, hogy a legközelebbi két hónapban milyen utazásokat fog tenni Olaszországban. Párisban — ugymond — csak annyi ideig marad, amíg kellően rendbehozza a házat ahhoz, hogy a férje az ő kétéves távolléte alatt otthon jól érezze magát. Mily kevésbé gondolhatta szegény asszony, hogy rövid három nap alatt a férje, kinek a jólétéről így gondoskodott, már nem lesz életben! Panaszkodik, hogy az idő hűvösre és esősre fordult s hogy nem lehetnek meg lüts nélkül. Ez a lüts okozta Zola halálát. A levél végén egy érdekes, szer-

előlt jellemző adatot találunk arra, hogy Zoláékát a Dreyfus-ügy miatt mennyire elhagyták legjobb barátai, még az irók is. Az illető passzus így szól: Eddig még nem kaptam meg a ciklameneket, amit nagyon fájlalok, mert igen szeretem ezeket a virágokat s van is belőlük a kertünkben néhány példány. *Theurietnél* kaptam ezeket akkoriban, mikor a két család még szerelt egymással érintkezni. Ez természetesen az *affaire előtt* volt. *Theurietné* tavaly meghalt.

Páris, október 3.

Hír szerint *Zoláné* ma délelőtt hosszasan beszélgetett *Dreyfus* Alfrédal és a beszélgetés folyamán annak a kívánságának adott kifejezést, hogy *Dreyfus* ne jelenjék meg a temetésen, mert férjének végtszessége kizárólag irodalmi jellegű lesz, *Dreyfus* megjelenése pedig félizgathatná a politikai szenvédélyeket. *Dreyfus* erre azt válaszolta, hogy a temetésen való megjelenését kötelességének tartja és megjegyezte, hogy ha távol maradna, azt mondanák, hogy gyáva. *Zoláné* azonban megmaradt kívánsága mellett, úgy, hogy *Dreyfus* végre engedett.

London, olajban.

A londoni southamptoni országot egy részét ezentel víz helyett olajjal fogják öntözni.

Vihar ha száll a tengerekre,
S bajban van a hajó, óh haj!
A rémes vész haragja ellen
Nem használ már, csak az olaj.

Vihar ha zúg az utca mentén
S porlevegő száll a földre le,
Úgy vélk kulturálmokban:
Olajt kell önteni bele.

Olajt kell önteni a földre,
S miként a fiút, elszáll a por,
S elszáll millió bacillus véle,
És millió gomba-gaz, lator.

A víz nem használ már a pornak,
Mert elvész benne nyomtalan,
S az angol por az puritánus,
Ilyenkor annak bőjtje van.

De hogyha múlnak a bőjtök,
És víz se lesz, olaj se lesz,
Loosolni jó lesz Angliában,
A bor, a sör, vagy húsleves

-xi.

FŐVÁROS

(*) **A Vármegyeház-utca meghosszabbítása.** Régi terv a városházan, hogy a Vármegyeház-utató házak kisajátításával hosszabbítsák meg a Károly-körtúrt. A mérnöki hivatal számításai szerint ez a megnyitási a főváros részéről nem igényelne többet mint 106.000 koronát. A középítési bizottság mai ülésén újra foglalkozott e tervvel és a többség fönttartotta a bizottság régebbi határozatát, amely a Vármegyeház-utca meghosszabbítását ajánlja.

(*) **A pékműhelyek szabályzata.** A közgyűlés tudvalevőleg megállapította a pékműhelyek szabályzatát, amely a munkaidőt 16 órában tiz órában állapította meg, ezenkívül megállapította a bérminimiumot. A kereskedelmi miniszter a munkaidő-keretet tizenöt órára redukálta, a bérminimium megállapítását pedig nem hagyta jóvá. A tanács tegnap ülésen elfogadta a miniszter módosításait, de azokon kívül kimondotta még, hogy a mesterek szakmunkára csak szakmunkásként alkalmazhatók s a tizenöt órásh munkakeretben a négy óra pihenőidőt legelőjebb két részre osztják.

(*) **A Népszínház-utca befűtése.** Megemlékeztünk már dr. *Havass* Rezsőnek arról az indítványáról, hogy a Népszínház-utcaiban a gyalogutak mentén fákát iltessenek. Minthogy ez az utca ma még nincs teljesen szabályozva, sem pedig véglegesen kövezve, a főváros hatósága az indítványt mellőzte. Most *Havass* Rezső azt a közvetítő indítványt tette, hogy a befűtést legalább az utóknak már véglegesen szabályozott részén vigyék keresztül. A középítési bizottság ma foglalkozott ezzel az ügyvel s erre az alkalomra *Havass* is meghívák az ülésre, ahol előszóval is megokolta a javaslatát. A bizottság most is a régi álláspontján volt, de elfogadta *Vostis* Károly tanácsosnak azt a javaslatát hogy — mivel a Népszínház-utca végleges rendezését csak a pénzügyi okozza — vegyenek től amortizációs 500.000 korona kölcsönt, amelyből az összes munkálatokat végre lehet hajtani s akkor a befűtést csak sem lesz semmi akadály. Ha mindez megtörténik, akkor a városi villamos vasutat is jól lehet szőlítani arra, hogy a felső villamos vezetékét cserélje ki alsó vezetékkel.

A cupringerek.

Budapest, október 3.

Olyan irnivaló ez is, hogy letűnik egy-egy időre, aztán újra meg újra bosszantja otthon az embert az asszony, hogy: ugyan miért nem eszálkoltok már valamit? Elhetetlenség tűrni ezt a szőlhámosagat. Minket esz a méreg és ók a markukba kacagnak. (A mi tudniillik az asszonyok s az ók: a cupringerek.) Miatán néhány hónapig ilyenformán mi vagyunk a közvetítők a nagyságok mérgelődése és a cupringerek csendes mosolygása között, dühbe borulunk végre és ha alkalom kínálkozik reá, kikapnak a cupringerek. Böven rászólálnak. Ez a foglalkozás a legkülönbözetbebb körzre tartozik. Akik benne vannak, abból élhetnek szörnyen szegényesen, ha az asszonyok igényeit komolyan veszik s ehhez alkalmazkodva, olyanforma eselédet próbálnak beszerződtetni a házakba, amilyen ott talán évekig is megmaradhat. Ilyenformán a környék berendezkedik eseléd dolgában, a eselédet is el vannak látva — s a eselédszerző éhen halhat. Ha azonban lelkiismeretlen svihák a cupringer, hát gyöngy-élete van. A eseléd folyton változik. Új helyet kell szerezni neki, a nagyságok új lányért járnak a nyakára s minthogy minden elhelyezés alkalmával a gazda is fizet valami taksát, a eseléd is, a szerző urnak gyönyörű jövedelme van. S a két életmód között ha válogatni kell, még zokon se lehet venni tulságosan, ha a cupringer jól akar élni és nem rosszul s vagyont akar szerezni, nem pedig adósságot csinálni annak a pótlására, amit tisztességgel megkeresni nem lehet. — Ez a berendezkedés a sarkalatos oka annak, hogy a budapesti asszonyok állandóan eselédmérget esznek, míg a cupringer bőséges pezenyét majszol s falatait jőféle boroskakkal öblögeti le.

No aztán még egyéb is a hiba. Ebben a nagy városban bőséges az a tiszteltemeltő *örög néni*-elem, amely nem szivesen látja, ha a faluról fölkerült ropogós husu, kívánatos leányzó a tisztesség útján marad. Tehát megkörnyékezik a lányokat a kovártélyos asszonyoknál s bogarat adnak a fejébe, ami aztán már nem igen hagyja nyugton a leányt. Szép selyemruhák, sok pénz, lustálkodás, ezek a kilátások s ezek mellett a mosogató dézsát surolni nem igen lélekemelő munka. A lányok egy bizonyos száraléka tehát úgy pusztul el a tisztességes munkára nézve. A másik, sokkal nagyobb száralék és pedig az ügyesebbje állandó, mozgó portékája a cupringer-szegéd urnaknak. Ezek a derék fiuk ma már azon dolgoznak, hogy a tegnap elhelyezett leányt kikaklassák a helyéből. Hitegetik még jobb helylyel, leszólják neki a gazdát, az asszonyt s amikor végre sikerült elhitetni a lánylyal, hogy rossz helyen szolgál, cepelik másfelé uj-uj borraivalóért. Ezek már nem fix taksára, hanem a borraivalóval dolgoznak. S nagyhatalmak a eselédügy terén. Ezekkel az elemekkel megbirkozni nem lehet.

Azaz, hogy lehetne valahogy. Olyanformán például, ha rászorítaná az elszerezőket a magisztrátus, hogy prémiumra dolgozzanak. Erre rendezek be az üzletet. A közvetítésért rögtön is járjon ki valami csekélység ugy a gazda, mint a eseléd részéről, de sokkal kisebb summa, mint ma. A díjazás aztán voltaképpen csak aztán következik el, ha a eseléd is és a gazda is rájött arra, hogy meg tudnak élni az egymás társaságában. S minél inkább bebizonyosodik ez, annál nagyobb summát kapjon jutalmul a eselédszerző. — Nem tudom, hogy hogyan volna ez keresztülvihető, de ha nyélbeütének, valószínűleg már másnapon minden eselédszerző becsukná a boltját. Ezen az alapon nem vállalkoznék a munkára. Amint hát ez természetes is. Az üzlet csak így lehet virágzó.

Míg üzlet. Ha egyszer olyan tényezők vennek a kezükbe a eselédhelyezés dolgát, akik nem üzletszerűen kezelik a dolgot, átalakulna a helyzet. Aki eseléd komolyan eselédületlen a helyével, az nem marad meg az asszonyánál ezután se tovább, mint eddig, akinek az a természete, hogy indokolatlanul is cseréli a helyét, az is eselédrebből majd a házakat, de külső befolyásolás nélkül. Nem akkor, amikor a cupringer akarja s amikor a segéd urnaknak borraivalóra van kilátásuk azzal, ha elcsalják a helyéről a leányt. —

S ugy kell lónni, hogy a minisztériumbeli urnak nem ismerik eléggé Budapest eselédmezíreit. A főváros rég készül már arra, hogy a maga kezibe veszi a eselédhelyezés dolgát és az ügykezet azon szenved hajótörést, hogy a minisztérium nem hagyja jóvá a tervezetet. Pedig hát az intézményt akkor lehetne tökéletesíteni, ha létesült és ha megismerik a fogyatkosságait. A tervezetek a gyakorlatban soha se vátnak be tökéletesnek. — Ilyenformán pedig a sok huzavonával még azt is megérhetjük, hogy a főváros elveszíti a dolgotól a kedvét. S itéletnapig a cupringerek kezében marad a eselédszerzés dolga.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **Wiehe Sarolta.** Bécsi vendégjátékát megszakítva, lerándult hozzánk a *Vigszínház*ba három este a nagybíró dán szinpadai jelenség: *Wiehe Sarolta*. Enkel, táncol és játszik drámát, operettet teljesen egyforma készséggel, így hirdeték kommuniké. A kommuniké nem is mondatk váltótlanságot, mert a leuhaju dán högy az ígert programot a legnagyobb készséggel beváltja s igyekezik minden tudása szerint. Csinos szinpadai figura. — ennyit a külsőségekről. Játszani írámai szerepeket nem tud. Sem hangja, sem ereje nincs hozzá, csak éppen a betanított és betanult effektusokért dolgozik. Sokkal kiválóbb és érdemes a megtekintésre, mint némajátékos. A *babus ember* című ügyes zenéjű pantomimben sok figyelemreméltó produkát, ügyes volt s egyesítette magában a kedvességet s egynély mozdatában az artistanók bátorságát. Pózái különben is többnyire szépek s a két kis drámában is inkább arra törekedett, hogy szép legyen, mint hogy jól játszszejék. (p. á.)

** **Goldmark és a bécsi Opera.** Mint a N. W. J. írja, Mahler Gusztáv, a bécsi udvari opera igazgatója nem fogadta el előadásra *Goldmark* Gütz von Berlichingen című legújabb operáját, amely tudvalevőleg a budapesti Operában fog először színpadon kerülni. Mahler átannulmányozta az opera partitúráját és valódsággal megsemmisítő itéletet mondott róla. Mi azonban azt hisszük, hogy Mahler azért haragszik, mert a hírneves szerző Budapesten és nem Bécsben adtaja elő először operáját. Erre val *Mahler* nek az a nyilatkozata is, hogy akármilyen sikere lesz is az operának külföldön, ő nem fogja színpadhozni. — A bécsi Operaház igazgatójának ez az eljárása a legszigorubb elítélést hívja ki. *Goldmark* oly magas piedesztálon áll, hogy egy-egy új műve megítéltető ajándékot jelent a világ legelső szinpadára nézve is és minden előzetes bírálat izlésletlen tolokadás, még hivatott szakember részéről is. Különbön biztos tudomásunk szerint előkelő zenészek és művészek a legnagyobb elragadtatás hangján beszélnek a műről, miután belőle egyes részeket hallhattak. Ha Mahler Budapest elsőbbsége miatt dühös, helytelenül eszelecszik. *Goldmark* magyarnak valja magát, mi őt a magunkénak, tehát a miénk. Ugy látszik, csakugyan igaz, hogy *Mahler* mindenképpen lehetetlenné akarja magát Bécsben tenni.

** **A Vigszínház új angol darabja.** A *Vigszínház* két nagyon érdekes, új angol darabnak az előadói jogát szerezte meg. Az egyik *David Belasco* nak, a *Pillangóhiszasszony* szerzőjének *Dubarry grófné* című szenzációs drámája, a másik *Rudyard Kipling* nek, a híres írónak, *The light that failed* című színműve. Mindkét új darabra valószínűleg még ebben az évadban sor kerül.

** **Az Operaházban holnap, szombaton, a király ő felsége nevenapján, a nézőtér teljes kivilágítása mellett Verdi *Otello*ja kerül színpadra a címszerepben *Prevost* Henrikkel, az Operaház unjonan szerződötelt tenoristájával. Desdemónát *Vasquez* grófné éneki, aki hosszabb gyengélkedés után ez alkalommal először lép fel ebben a szezonban. Jágót — *Takáts* Mihály, Emiliát — *Valent* V. éneki. Közreműködnek még *Kiss B.*, *Dainoki*, *Szendrói*, *Kornai* és *Ney B.* — Az előadást bértőlvalóan tartják.**

* **Országos dalosünnep.** Az *Országos Dalosünnep*l temesvári országos dalosünnepére eddig huszonnyeg egyesület jelentkezett. Különösen nagy az érdeklődés a dalosverseny iránt a délmagyarországi német községekben, amelyekből mind többen jelentkeznek ifjútölre az országos egyesületbe, ezzel is dokumentálni akarván magyarságukat és hazafias érdeklődésüket a magyar dal és művészet iránt.

** **Népszínház.** A gyöngékedő *Blaha* Lujza helyett *Lucács* Sándor népszínművészen *A vereshajuban Szilái* Katát a holnap esti előadászen *Hegyi* Aranka fogja előlászni. Boglár Ágnes szerepét *Alpár* Irén, a *Vigszínház* tagja játszza. *Hegyi* Aranka ugyanaz nap délután a király ő felsége nevenapján színpadon kerülni ingyenes előadászen *A cigánybíró* Salfajt ad. Vasárnap délután a *Kossuth* Lajos kerülni színpad. A darab ez előadását az árvaaházak s több fővárosi iskola növen-

dékel fogják a Népszínház igazgatójának meghívására legyven megnézni. Vasárnap este Varney operettjében, a *Fanchon asszony leányában* lép fel újra Kéry Klára.

„Premierek Nagyváradon. A nagyvárad Szigligeti-Színházban a napokban három helyi szerzőnek, *Bíró Lajosnak, Ady Endrének és Dénes Sándornak* három egyfelvonásos színműve került színre, *A leányok, a Műhelyben és Az ügyész* címmel. A nagyvárad lapok nagy elismeréssel írnak mindhárom tehetséges fiatal szerző darabjáról. A legnagyobb sikert *Bíró Lajos A leányok* című darabja érte el, amelynek fő szerepét H. Novák Irén, a kitűnő tehetségű fiatal naiva játszotta. A nagyvárad lapok az igaz elismerés hangján írtak a fiatal művésznő alakításáról s különösen dícsérik természetességét, közvetlen játékát és meleg hangját. A közönség kezdettől fogva nagy figyelemmel kísérte H. Novák Irén asszony művészi fejlődését és minden feltepte iránt élénk érdeklődést tanusít.

„Perosi egyházi operája. *Perosi*, az ismert olasz egyházi zeneszerző-abbé, *A nagy Leo* címmel dalművet írt, amely a napokban egy római arisztokrata-palota színházi termében, nagybárra előkező egyházi férfiakból álló közönség előtt került színre. A dalműv Leo pápa küzdelmét tárgyalja Attila hunjai ellen.

„Vidéki színészet. A nagyvárad Szigligeti-Színházban tegnap lépett föl először *Márkus Aranka*, az Operaház ösztöndíjas tagja, Leonora szerepében szép tanúságot adta mind jobban fejlődő tehetségének, pompásan előadott énekaszámait után zajos tapsal törvörölte a közönség. *Szekely Anna* és *Pintér Imre* voltak még az előadás erősségei.

MŰVÉSZET

□ **Az orvosszövetség kiállítás.** Az orvosszövetség védnöksége alatt a városligeti műcsarnokban megnyílt kiállításon a tegnapi sétahangverseny alkalmából nagy és előkelő közönség jelent meg. A látogatók különös érdeklődéssel a Mészölyszobát és Enyedy Lukács gyűjteményét nézték meg. A hölgybizottság minden csütörtökön délután jelen van a kiállítás helyiségeiben. Néhány előkelő külföldi műkritikus a kiállítás meglátogatása céljából a jövő hétre kiállításba helyezte látogatását.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **Az Akadémia első ülése.** A Magyar Tudományos Akadémia az első őszi ülését e hó 6-ikán, hétfőn délután 5 órakor tartja meg, amikor báró *Eötvös Lóránd* akadémiai elnök elnöklése alatt az összes osztály ülészik. Az összes ülésen *Selye Kálmán* írtókár először elparentálja az Akadémia ez évi halottait, aztán pedig előterjeszti a beérkezett pályázatokat. Az összes ülés után az 1-6. nyelv és szépirodalmi osztály ülése következik. — Az Akadémiának ezidén tíz halottja van, míg tagjai közül az 1880-ik esztendő óta összesen 677-en haltak meg.

○ **Távírási Kalauz.** *Schmid Mihály* kassai postás és táviró-írószínek a postákon tizenöt esztendő óta használatban levő Távírási Kalauz című műve most negyedik kiadásban jelent meg. A szép kiállítás és értékes tartalmu szakkönyv módosította jelent meg, s célja azentul is a posta- és táviró-segédtségek, valamint kiadó-jelöltek részére oly tananyagot szolgáltatni, amely őket szakvizsgájukra előkészíti. A 248 ábrával kísért szakkönyvnek 6 korona 50 fillér az ára. Kapható a szerzőnél Kassán.

○ **A nagyvárad nyomdászati története.** *Naményi Lajos* ilyen című ötvenes monográfiája nem csupán nyomdászati, hanem régi magyar irodalmi szempontból is tárgyalja a nagyvárad nyomdátérmekeket. Sok új, érdekes adatot ölel fel, hatvan új munkát sorol elő, mit eddig bibliográfusaink nem is ismertek. *Naményi Lajos*, aki e tekintélyes vidéki város történetéhez járult e kis művével érdekes adattal, szolgálatot tett a magyar irodalomtörténetírásnak is. Az érdeklők figyelmébe ajánljuk e könyvet, amelynek ára 2 korona 50 fillér.

SPORT

• **Főösszlattott versenyifjóló.** A *Princ of Wales* handikap eredménye: *Javorina* diszkvalifikálása miatt *Egyedi Lajos* feloszlatja a versenyifjólót s tegnap kilépett a Magyar Jockey-Klubból.

• **Football.** Prága egyik legnépszerűbb football-csapatának, a *Cosky Athletic* football-klubnak játékában fog győnyörkődni legközelebb a közönség. Folyó hó 5-én, vasárnapon mérkőznek a prágaiak a Budapesti-Tornaklub V. csapatával a csömöri-uti millenáris verseny pályán.

• **Uj sportmunka.** Egy új sportkönyv jelent meg, mely hivatalos értesíti, hogy a versenysporttal, de különösen a telivértenyészéssel foglalkozó körök figyelmét a legnagyobb mértékben magára vonja. A könyv címe: *Magyarország és Ausztria telivér fedezőmunka*, szerzője pedig egy kiváló szakember: báró *Hoeller-Bertram* Mór. A kötet, melynek angol nyelven írt bevezetőjét az *Őszi Kornél* szerkesztésében

megjelenő *Sportélet* magyar fordításban is közölte, tartalmazza a monarchia összes fedezőmunkájának pontos pedigreejét és egy a stallionokról, mind pedig általában tenyésztésük multjáról és jelenlegi viszonyairól szakcsereit tejtetgetést. A minden sportsmannek kedves és minden tenyésztőnek nélkülözhetetlen könyv 24 koronáért kapható a *Sportélet* és a Magyar Turf kiadóhivatala után (Budapest, IV., Kossuth La,os-utca 14—16.)

• **Őszi löversenyek.** Igen szépnek ígérkezik a holnapi futtalás. A *Hatvani-díj* s egy *Allam-díj* kerül döntésre a többi között. Jelöltjeink:

- I. *Ismét—Csipész.*
- II. *Mindéggy—High Leicestershire.*
- III. *Beregölyg—Schönfeld.*
- IV. *Balletmád—Üstökös.*
- V. *Babatündér—Gyopár.*
- VI. *Da Capo—Haris.*

Nyilttér.

SOMATOSE

(oldódó huseférnye)

orvosi szaktekintélyek véleménye szerint „tápkészítmények ideáljai” betegeknek és gyengéknek.

Idegeket és izmokat erősíti.

Gyógyszertárakban és gyógyszerkereskedésekben.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A társaság vagyona:

1898. dec. 31-én	1,437,913,603	frank
1899. „ 31-én	1,563,961,000	„
1900. „ 31-én	1,687,840,168	„
1901. „ 31-én	1,828,181,200	„

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, IV., Károly-körút 26.

(Az e rovat alatt közöltetnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

A BUDAPESTI NAPLO telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **A pozsonyi ügyvédi kamara üdvözlő irata.** A pozsonyi ügyvédi kamara szeptember hó 25-én tartott választmányi üléséből üdvözlő iratot intézett dr. *Sivák Imre* képviselőhöz, a budapesti ügyvédi kamara elnökéhez. Az üdvözlő irat köszönetet mond az elnöknek az ügyvédi kar érdekében tanúsított erélyes magatartásáért.

§§ **Kártalanítás a vizsgálati fogságért.** *Maronics János* 18 éves gyógyszerészesnek egy lopási bűnpörben *Heber Károly* nevű egyén terhelő vallomása folytán a törvényszék még 1900-ban vizsgálati fogságba helyezte. A Jótárságon, amelyet 1901. január havában tartottak, kiderült, hogy *Heber Károly* a bűnös a vádbeli osekleményben s azt is megállapították, hogy *Heber Károly* nyomatott meg *Maronicsot*, akit a törvényszék nyomban szabadlábra is helyezett. *Maronics* az ártatlanul történt letartóztatásáért kártalanítási igényt jelentett be s ennek a Kuria helyt is adott. Az igazságügyminiszter az ártatlanul meghurcolt gyógyszerészesnek 19 napi fogságáért 19 korona 86 fillér kártalanítási összeget állapított meg.

§§ **Egy község tanácsa a vádlottak padján.** A napokban kezdődik Nápolyban az a monstre-pör, amelynek során Nápoly egész volt község tanácsa vádlottként vonul föl a bíróság elé. A vád csalást, sik-

kasztást és hűtlen kezelést emleget s a vádlottak között van dr. *Summonte*, a volt polgármester, *Osale* képviselő és község tanácsos, *Adinolfi* és de *Sieno* tanácsosok. A vádlottak manipulációt 1901-ben leplezte le *Saredo* szenátor s ennek a vizsgálatnak alapján indult meg a pör. A vádlottakat 60 ügyvéd védi; a menőtanuk száma 265, a terhelők 150. A tárgyalás legalább három hónapig fog elhúzódni.

TÁVIRATOK

Az orosz pénzügyminiszter utazása.

Irkuok, október 3. *Witte* pénzügyminiszter tegnap ideérkezett és mindjárt tovább utazott Mandzsuroszágra.

A boer tábornokok.

Drezda, október 3. A boer tábornokoknak a szász udvarnál tervezett látogatása elmarad. A berlini udvaron kívül egyetlenegy német udvarhoz sem foglak ellátogatni a boer tábornokok.

Berlin, október 3. A lapok jelentése szerint a boer tábornokok október 15-ikén Párisban előadást tartanak és onnan egyenest Berlinbe jönnek.

Krüger a Rivierán.

Ütrecht, október 3. *Krüger* volt elnök október 14-én Mentoneba utazik.

A kolera Koreában.

Péttervár, október 3. Koreában erősen pusztít a kolera. Minthogy Koreát hivatalosan kolera-veszélynek nyilvánították, az orosz kormány a járvány behurcolásának megakadályozására megette a kellő óvintézkedéseket.

A francia bányászok sztrájkja.

Lens, október 3. A bányamunkások sztrájkja egyre nagyobb arányokat ölt. A pas de calaisi medenében az éjszaka nagyon mozgalmos volt. Hat bányában 25,000 munkás közül csak 8000 állott munkába. Egy sztrájkoló csoport beverte egyes bányamunkások ablakait. Komolyabb rendzavarás nem volt.

Páris, október 3. *Combes* minisztereinek a közmunkaügyi miniszterrel egyetértve megállapította a bányamunkás-szövetség fölittkárának adandó válaszóvevését. A válaszóban *Combes* kijelenti, hogy elő fogja mozdítani a bányamunkások ama követeléseinek teljesítését, amelyekről ezidőszent a munkások biztosításáról, a napi munkaidő megállapításáról stb. szóló törvényjavaslatok intézkednek. A minimális béreket illetőleg a kormány utal az előbbi kabinetnek a reformra kedvezőtlen fellogására.

Közgazdasági táviratok.

London, október 3. Az indiai alkirály azt táviratozza, hogy a terméskilátások a mult héten alaposan megváltoztak. A vetés jó termésre biztat.

Berlin, október 3. A birodalmi bank ma ismét erősen igénybe volt véve, sokkal nagyobb mértékben mint tavaly hasonló időszakban. A lombard-küvetelések elérték az eddig legmagasabb állást, nevezetesen szeptember hónap utolsó hetében 11,574,000 márkát tettek ki s ezzel a lombardüzlet állása 172,780,000 márkára emelkedett. A váltóárcs 248,598,000 márkára volt, az érekesletet a csökkenés dacára 126,466,000 márkát tett ki, tehát 9 millió márkával többet, mint tavaly. A pénzügyforgalom az idén a birodalmi banknál magasabb volt, mint eddigelő bármikor.

New-York, október 3. (*Terményközlés.*) (*Zárlat.*) *Gyapot:* New Yorkban helyben 8 7/8 (8 7/8). Októberre 8.67 (8.60). Januárra 8.56 (8.78). *New-Orleansban* helyben 8 1/2 (8 1/2). — *Petrolium:* Stand white New-Yorkban 7.20 (7.20). Stand white Philadelphianban 7.15 (7.15). Refined in Cases 8.50 (8.50). Credit Balances at Oil City 1.22 (1.22). — *Zsír:* Western steam 10.65 (10.60). Roche és Brothers 11. — (10.80). — *Tengeri* irányzata szilárd. — Októberre 67. — (65 1/2). Decemberre 55 1/2 (54. —). Januárra 50. — (50. —). *Buzs* irányzata szilárd. — Páros 652i helyben — (74 1/2). Októberre — (—). Dec-re 74 1/2 (74 1/2). Januárra — (—). *Márcs* ra 75 1/2 (74 1/2). *Gabona* szállítási díja Liverpoolba 1 1/2 (1 1/2). — *Kávés* tair kjo 7. sz. 5 1/2 (5 1/2). — Okt-re 5.10 (5. —). Januárra 5.45 (5.30). — *Liszt:* Spring Wheat clets 8.10 (8.10). — *Üvör:* 2 1/2 (2 1/2). — *Ön:* 25.02 (25.83). — *Réz:* 11.55—11.70 (11.55—11.75). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, október 3. (*Terményközlés.*) (*Zárlat.*) *Buzs* irányzata szilárd. — Okt-re 69. — (68 1/2). — Dec-re 70 1/2 (69 1/2). — *Tengeri* irányzata igen szilárd. — Okt-re 60. — (59. —). — *Zsír:* Okt-re 10.10 (10.05). — Januárra 9.10 (9. —). — *Szalonna* short clear 11.55 (11.25). — *Sertészs:* Okt-re 15.90 (15.85). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, október 3. (*Terményközlés.*) (*Zárlat.*) *Buzs* irányzata szilárd. — Okt-re 69. — (68 1/2). — Dec-re 70 1/2 (69 1/2). — *Tengeri* irányzata igen szilárd. — Okt-re 60. — (59. —). — *Zsír:* Okt-re 10.10 (10.05). — Januárra 9.10 (9. —). — *Szalonna* short clear 11.55 (11.25). — *Sertészs:* Okt-re 15.90 (15.85). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, október 3. (*Terményközlés.*) (*Zárlat.*) *Buzs* irányzata szilárd. — Okt-re 69. — (68 1/2). — Dec-re 70 1/2 (69 1/2). — *Tengeri* irányzata igen szilárd. — Okt-re 60. — (59. —). — *Zsír:* Okt-re 10.10 (10.05). — Januárra 9.10 (9. —). — *Szalonna* short clear 11.55 (11.25). — *Sertészs:* Okt-re 15.90 (15.85). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, október 3. (*Terményközlés.*) (*Zárlat.*) *Buzs* irányzata szilárd. — Okt-re 69. — (68 1/2). — Dec-re 70 1/2 (69 1/2). — *Tengeri* irányzata igen szilárd. — Okt-re 60. — (59. —). — *Zsír:* Okt-re 10.10 (10.05). — Januárra 9.10 (9. —). — *Szalonna* short clear 11.55 (11.25). — *Sertészs:* Okt-re 15.90 (15.85). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

REGÉNY

Bánék, Andrásék.

Irtá: Gyarmathy Zsigáné.

(4)

S mindedig kénytelen volt beérni olyan csekélységekkel, hogy a lovat megszakadásig hajszolja, egy-egy béna koldus mankóját a kosárra kapja s aztán nagy távolságra kidobja; de mindezek már igen gyermekes dolgok. Immár kezdett bekukintgatni a parasztházakba, mivelhogy szörnyen érdekelt a néprajz. Kis rajzkönyvével lépett be s nyomban inoelkedni kezdett a szebb leányokkal.

— Na, csak nézze meg az ember, még nem is legény s már is az akarna lenni! — mondogatták a leányok tréfásan és éppen nem akarták legényszámba venni.

A másik leány hozzátette:
— Nyughasson, kis gróf! Viselje magát úgy, mint András Gyuri aki ugyancsak kékgúnyás, legény is már s mégis olyan, mint egy eladó lány.

— Mindég, mindenki — még ezek a parasztleányok is! — mind az ő rovására isteníti azt a fiut — gondolta Gabi és még gondolt hozzá valamit: Gyuri most éppen valás-órán van, addig majd betekint hozzájuk, csak talánál otthon a szép Erzsit. A szép Erzsi testvérénje Gyurinak és igazán nagyon szép; olyan szép, amilyen kis Kata lesz anyai idős korában. Különbön jogyben jár a szomszédék Pistájával, s lakodalmat ünnök, mihelyt Pista haza szabadul a katonaságból. Már szellőztetik is a tulipános ládák gazdag tartalmát, végesvégig van teretve az ősi varrottásokkal kerítés, kapu. Gabi előbb csak az utcáról érdeklődik a nyári napfényben lángoló szarufás és cserleves mintákért, de aztán, amint észre veszi, hogy Andrásné a kertfelé tart, nyomban a háza tóppan, ott akarja gyarapítani etnografiai tudományát, s ezen buzgó törekvésében csakhamar odáig jut, hogy a szép Erzsi már haragban ég, arra, szemé lángol, egy ideig visszatartja indulatát, de azután kiőr belőle:

— Bizony kilököm innen, ha mindig! — És egy nagyot lödít rajta. Egy tisztességűd, szerény parasztleány ok nélkül így nem beszél.

Ekkor érkezett haza Gyuri és amint meglátta a testvére villogó, haragos tekintetét, kigyult arcát és a fiu zavarodott kapkodását, forró vére arcába szökött, szemé tüzes szikrákat hányt, melle kifeszült... de aztán erőt vett magán és nyugodtan kérdezte:

— Hol van édesanyánk?

— Ültetni ment a kertbe, én is éppen oda akartam menni...

— Menjünk *tanulni* — szolt oda fagyosan és intette, hogy induljon előre a kedves vendég.

Az uton egy szót sem szolt és Gabiban forrt a méreg, meg tudná ölni ezt a kiálhatatlan Gyurit! Hiszen egy ilyen alárendelt egyénnek az lenne a kutyakötelessége, hogy elvesse az Ur óhaját, igyekezzék módot nyujtani egy kis szórakozásra. És ez a paraszt-Herkules éppen az ellenkezőjét teszi!

A kertlak felé tartottak, a nyáron ott folyt a tanulás és amint végigmentek a hársfasétányon, a gróf is arrafelé vette utját, esetleg mindég ott sétált, hol a fia tanult.

A nyárilak szines üvegfalán hevesen szökött be a nap; Gyuri leeresztette a vászonfüggönyöket, aztán megállt a könyvekkel, írással rakott asztal előtt s keményen szemébe nézett Gabinak és röviden mondta:

— Amit cselekszik, az illetlen dolog.

Gabiban forrt a méreg; régi vágása, hogy megszegyenítse a parasztfiut, s amit százszor ismételt magában, hogy alkalomadtán a szemébe vágja, most megcselekedte. Gúnyosan mosolygott:

— András uram elfeledte, hogy parasztnak méltóztatott születni és nálunk bizonyos eselédfele állást tölt be...

Még be sem fejezte szavait, mikor András felkapta a súlyos tintatartót, mely gyors és nagyon fenyegető modorra Gabi az area elre tartotta karját. E gyermekes és éppen nem bátor védekezéssel teljesen lefegyverozte a fellángolt ifjut: nem a fejéhez csapta a súlyos jószágot, hanem elébe a földre, akkora erővel, hogy a bronz cirádák szerte pattogtak és a szélfrecesenő tinta furesza betükkelt rajzolt az urfi fehér flanelnadrágjára.

Az apja sétálása közben már előbb megállt a nyitott eszernök dús repkény-sátra alatt, nem akart rejtőzködni, bátran megláthaták volna, ha arra tekintenek. Tanuja volt a jelenetnek és azt gondolta — lám, mit tesz a művelődés. Ennek a fiúnak az apja tejemhez sujította a követ, pedig nem vétettem neki soha. A fia ugyanazzal az ősi

indulatnál kapta fel azt a súlyos darabot és mégis legyőzte magát, nem csapta a fiam fejéhez, pedig az nagyot vétett neki. És annak a köütésnek a saájása újból egy fájtó érzéssel rezgett át a gróf emberszerető, meleg szivén... „Azok döfték a tört belém, kiket nagyon szerettem én!...”

András erőt vett rengeteg haragján és lát-szólag teljes nyugodtsággal adta vissza a sértést:

— A gróf mindenestre nagy fölényben van felettem, mert nem méltóztatott parasztnak születni s mégis a legnagyobb mértékben az. Így hát ezzel a kérdéssel teljesen tisztában vagyunk s hogy egészen megkönnyítem a helyzetét, még biztosíthatom egy dolog felől: tudja meg, nem lehet annyira paraszt, hogy el ne tőrjem; ez lesz az én vezeklésem azért a nagy hálátlanságért, melylyel a fajtambeliek megcsörtették a nemes jellemű, emberszerető, áldott gróft, kinek annyit köszönhetünk mindnyájan; tehát bátran lehet hozzám — a paraszthoz — paraszt a gróf-fiú, nem fog miatta egy hajszála sem meggörbülni; de — és ezt érte jól! — ha a testvéremmel illetlenkedik, összemorzsolom, össze!

Es amint reccsgett közben a kertészeti karja, végigborsódzott a kis gróf; nem kívánatos megérezni a fogását ennek a paraszt-tenyérnek!

A gróf esendesen lépett ki a kuszó ágak nyiló gerezedéi közül és az árnyas uton továbbjártálva, melegen, hatalmasan áradt szivében a szeretet. Ez a fiu kibékítette a néppel és őt az a fiut nagyon, nagyon szereti. Aztán elgondolkozott a fiu családja felett: az Andrások nem szelid természetűek, igazságságra hajló, kissé vad indulatúak, ilyen a Gyuri apja is; de a fia csak hatalmas szép növését örökölte az Andrásoktól, arca, indulata, mélyen érző jó szive egészen az anyjájé; olyan a két leány is, azokat is nagyon szereti a gróf és éppen nem ellenzi, hogy a kis Kata még mindég eljaroget Mártához.

A két serdülő leányka éppen szembe jö vele, mosolyogva állnak meg előtte s felmutatják a kötényökbe szedett nagy halom vadvirágot, melyből a mezők illata terjeng körülöttük. A gróf atyai gyöngédséggel simogatja végig mind a két leányka kipirult, harnvas arcát és emlékében felülül kis fiukora, mikor egy éppen ilyen kis Katával virágot szedtek és ezt az illatot érezte...

— Nagymamának szedték; nagyon szereti a vadszegfü és kakukfű illatát; de jó is az! — mondja a kis Márta s egy pillanatra beletemeti ragyogó arcoskáját a virágokba.

— Mindig úgy szerette azt az illatot; hát csak vigyéktek, árasztókat el vele.

A két lányka futva toppant be a nagyterembe és munkához látott. Előszedték azokat az ősi cserépkancsokat, melyeket a nagymama még nászajándékba kapott a falu néptől, telerakták vadvirággal; de egy halom virágot meghagytak és csak úgy tergették szét, hogy száradóba terjeszse a száraz fű illatát, úgy mint hajdan. Szegény nagymama nem mehet a rétre: azt kárpotolni kell valamiképpen.

Gyuri hazatérőben benézett a huga után és egy márványoszlop mellé húzóda várta, hogy végezzék el a virág-rakást. Lángoló tekintete gyönyörrel tapadt a sürgölődő bájos kis Mártára, aztán öszszerozent és ismét szokott kemény nézésével kísérte a gyermek mozdulatait.

— Nagyon jók vagytok, kis leányaim; köszönöm.

— De még a zsebünkbe is van valami, nagymamám, attól lesz itt kaszált fü-illat... még csak néhány szálat kaptunk, de egy hét múlva már lesz több. — S egy pár szál somkóróvirágot tettek a matróna asztalára. Annak az átható, fűszeres illata igazán visszavarázolta nagymamának egész fiatal korát... És Gyuri is gyermekéire gondolt, minél inkább el akart feledni egy jelenetet, az annál súlyosabban érintette. Es különös! Az emlék nemhogy halványulna, de éppen élénkül idő telén. Akkor előbb sokkal kevesebbet gondolt rá és már-már el is feledte, most mind lángolóbban csap fel és égeti a lékét, úgy hogy arca is fel-felpirul tőle.

Kiss fiu volt; édesapja egy szekér sarjut vitt az „udvar”-ba; ő is ott lábatlankodott ostorával a bivalyok körül, s míg apja lerakta az illatos takarmányt, úgy állt ott kis ostorával a bivalyok előtt, mintha meg tudná akadályozni az indulásukat. Mikor apja lerakta a sarjut, beszólították a konyhába egy pohár pálinkára, ő is bement és kapott egy darab kenyeret; de hát ugyan miért is fogadta el azt a kenyeret? Hiszen jobbat sűt annál az édesanyja; éhos sem volt és mégis beleharapott, mint — egy koldus! Eppen akkor futott keresztül a konyhába a parányi Márta, bátyja kergette egy öntöző vízzel, megbotlott az ostorba, elesett, aztán felpattant, kapta az ostorát és a Gyuri arcába csapott vele. A fiu ledobta a kenyeret, összetörte kedves kis ostorát és hazafutott; szeretett volna megverni valakit... nagy, nagy keserűség töltötte el és lángolt a haragtól, aztán elbujt a csür mellé és — sirt.

(Folytatása következik.)

SZEGENY EMBEREK.

(Foma Gorgyejev).

Irtá: GORKIJ MAXIM.

64

Most valaki ordítani kezdett:
— Micsoda? Ezt mered rólam mondani! Ezt? Meg kell köztönni ezt a bolondot.

Foma nevetett.

— Az igazságot nem lehet megköztönni!
— Nagyon jó — mondta Kononov.
— Nézzétek meg jól — mondta most Makin. Ez ő!

— Tegyétek ki a partra!

Kononov leszólt a kapitányának:

— Vissza! A városba! A kormányzóhoz!

Valaki izgatottan mondta:

— Ezt így rendezték... Kitanították, csak hogy bátorsága legyen...

— Nem, ez lázadás!

— Köttözétek meg! Köttözétek meg!

Foma a pezsgős palack után nyult s a levegőben hadonázott vele.

— Csak próbáljátok meg! Hiába okoskodtok, meg kell hallgatnotok.

Most valaki közbeszólt. Édeskés, hizelgő hangon mondta:

— Ez a lelkiismeret szava! Nem tesz semmit! El kell viselni... Ez látnoki vád... Hisz mindnyájan bűnösök vagyunk. Ha meg kell vallani az igazat, megvallom, hogy nagy bűnösök vagyunk.

Most püsszegni kezdtek, Subov még oldalba is ütötte a beszélőt, aki erre meghajolt s eltűnt a tömegben.

— Subov, — kiáltotta Foma. — Hány embert tettél már tönkre? Nem jelenik meg álmaidban Petrovics Iván, aki temiatad fojtotta meg magát? Igaz-e, hogy minden misénél tíz rubelt lopsz ki a perselyből?

Subov nem várta ezt s szinte megdermedt rémületében. De aztán újra fölugrott s így kiáltott:

— Micsoda? Még engem is bántani mersz? Engemet?

Foma sikoltó hangon felelt. Valaki ordítani kezdett, hogy hozzanak matrözokat, hogy köttözék meg Fomát.

— Nem tőrjük tőle! — kiáltották többen.

— Köttözétek meg! Köttölje vele! Köttölje!

Foma csak állt egy helyben, villogó szemmel nézett végig az embereken s újból beszélni kezdett:

— Ti nem az életet építettétek föl, hanem szemétdombot csináltatok az életből. Csak szennyet és piszkot természetetek. Van-e lelkiismeretek? Gondoltok-e Isteno valaha? A pénz, az a tisztetek. A lelkiismeretet is kiöltétek. Hova tettétek? Vészporok! Mások munkáján élőkötök, hány ember sirt már véres könnyeket miattatok? Még a pokolban sincs számotokra hely. Titeket nem tüzben, de lángoló sárban fognak megfőzni és évszázadokig fogtok szenvedni... Az ördögök az úsibe dobnak benneteket s még öntenek rátok valamit... hah! Még valamit öntenek rátok! Tisztelt kereskedők! Az élet fölépítői... ördögök!

Foma kacagott. Ebben a pillanatban nagy dulakodás támadt körülötte, Fomára rohantak s földöntötték.

— Most megvagy! — lihegte valaki.

— Így? Így? — kiáltotta Foma rekedten.

Egy fél percig dulakodtak s egyre hangzottak a lihegve kiejtett szavak:

— Csak a földre!

— A karját... oh!

— A szakállánál!

— Egypár szalvétát ide! Köttözétek meg szalvétával.

— Harapsz, kutyá!

— Ha megűsz! Ne próbálj megűtni!

— Ugy, most készen vagyunk.

— A partra vele!

Fomát a fedelzetre cipelték, a földre fektették s miközben rubáikat rendezgették, homlokukról az izzadságot törölték. Foma némán, piszkosan hevert a kapu fala mellett.

Most ő rá került a sor. Subov kezdte a megalázást. Odalépett Fomához, megrugta s így szólt:

— Nos? Próféta ur? Csak izleld meg te is a babiloni fogság ízét.

— Várj — mondta Foma rekedt hangon. Várj csak, amíg kipihentem magamat. A nyelvemet még nem köttözétek le.

A hajó ezalatt gyorsan közeledett a part felé. Foma nem is látta a körülötte álló embereket.

— No most, gondold meg bolond, hogy mit cselekedtél, — mondta Reznikov. — Mi marad most számokra a világból? Mostmár csak lekötöttünk legfeljebb, egyebet nem.

(Folytatása következik.)

KÜLÖNFÉLEK

Anyámnak.

Ha látom a barázdát arcodon
S hajad között a fehér szálakat,
En jó anyám, úgy szívem rejtőkn
Az önvád néma szózata fakad.

Ah, hány barázdá oka én vagyok
S hány hajszál lett miattam oly fehér?
Hányzor gyötör a kérdés engemet
S alig hogy tűnt, már újra visszatér.

De lásd, a hibás mégis csak te vagy,
Mert a te aggodalmas, hű szemed
Aftűrkezi naponta százaszor is
Borongó, tépelődő lelkeket.

S ha őrli lelkeim gond és szenvedés,
Édes balzsamként hintesz rá vigaszt,
De a te jóóság és hű szíved
Ezerszer sajtatóbban érzi azt.

En jó anyám, mióta arodát
Barázdá szántja és hajad fehér,
Szebbnek látak s aggódo jó szívem
A föld minden kincsénél többet ér.

De a barázdák és fehér hajak
Pihenni mégse hagynak engemet.
Valami sügja: Látod, rossz fű,
Miattad anyád mennyit szenvedett!

Feleki Sándor.

— **Oroszországi kultúrképek.** Szomorú világtá-
rásban mutatja be egy pétervári tudósítás az orosz-
országi kis emberek életét. A munkás balesetbiztosítás
Oroszországban még mindig a magángondoskodásra
van bízva. A rokkantság esetén beálló kártérítés tisz-
tán üzleti kérdés, amelyben rendszeren a munkás buzza
a rövidebbet. A gyárosok azonban minden eszközt
felhasználják, hogy ne kerüljenek abba a helyzetbe,
hogy akármielyen csekély kártérítést fizessenek is rok-
kantá lett munkásaiknak. A Szwet közlése révén a
lapok el is mondanak egy jellemző esetet. Minden
munkásnak, aki a Kursevnikov-tesztvérek gyárában Ma-
lajában és Volszja Viserában dolgozik, írást kell alá-
írnia, amely így szól: „Alulírott megerősítem, hogy a
sérülésnek, melyet a gyárban szenvedtem, saját vigyá-
zatlanságom az oka s ennek következtében minden
kártérítéstől lemondok.” A Kursevnikov-tesztvérek minde-
nesetre óvatos emberek. — Az orvosi segély dol-
gában is nagyon hiányosak a viszonyok Irkutsk
környékén. Egy újságíró meglátogatott nemrégiben
egy Angara nevű talut és a következő beszélgetést
folytatta egy paraszttal:

— Milyen orvosságokat használnak? — kér-
dezte az újságíró a parasztot, akinek a családja éppen
akkorában esett át valami ragadós betegségnek.

— Hogy micsoda orvosságokat? Semmielőleket!
— hangzott a válasz. — Répaleveleket tettünk a fej-
jünkre és a mellünkre.

— Itt volt az orvos?

— Az orvos nem volt itt. Mit is csinálnának az
orvosok? Segíteni úgy sem tudnak. Az ember csak a
pénzét vesztegeti rájuk és a lovat kell hogy odaadja
nekik az eltávolításukra.

— Rég nem volt már itt orvos?

— Mégyszer volt itt egy fiatalember, lehet annak
már vagy huszonöt esztendeje. Egy paraszt lőtte ma-
gát agyon akkor...

— **Táplálkozás kísérletezéséből.** Washingtonban
sajátságos hirdetések jelentek meg a lapokban. Ötven-
hatvan egészséges fiatalembert kerestek, lehetőleg
jól kifejlődött gyomorral. A munka, amelyet végez-
niük kell, nem igen fárasztó, sőt talán kellemesnek
is lehet nevezni. A szerződött fiatalembereknek
nincs egyéb kötelességük, mint hogy az eléjük rakott
nagy mennyiségű izletes és tápláló ételeket elogyasz-
sák. A hirdetéseket Wiley tanár, a vegyi la-
boratórium igazgatója tette közzé, s a fiatal-
emberek nagyon is meg fognak szorgalmi azért a
kétheti nyugodt, jó életért, mert később vala-
mennyiüknek gyökerees gyomorkurának kell majd
alávetniük magukat. Tudományos felügyelet alatt tudomá-
nyos érdekében fognak enni, hogy lehetőleg tegyék
bizonyos tápanyag megvizsgálását. Rajtuk fogják
megállapítani, hogy a különböző tápanyagok milyen
hatással vannak az emberi szervezetre. Az alkalmá-
sítottaknak pontosan meg fogják magyarázni, hogy mi
a szándékuk a tudósoknak az ő táplálásuknál. Meg
fogják nekik mondani, hogy néha-néha a táplálékok-
ban mérgező anyagok is lesznek. Ez ugyanis az
egész eljárás főcélja. Dr. Wiley azt akarja meg-
vizsgálni, hogy mesterségesen íesett, vagy más-

képp hamisított élelmiszerek milyen mértékben ár-
talmasak az emberi szervezetre. Az amerikai
törvényhozó-testület bízta meg az állami vegyi hiva-
talt, hogy kísérleteket tegyen abban az irányban,
vajon a hamisított élelmiszerek, az az olyanok, me-
lyek festőanyagokkal vagy más módon meg vannak
rontva, mennyire vannak káros hatással az emésztésre
és az ember általános egészségi állapotára. A táplálás
tiz napig fog tartani, hogy ez a kérdés eldönthető
legyen. A próbaevőket főleg importált élelmiszerek-
kel fogják táplálni.

— **Szorult helyzetben.** Berlinben egy mészár-
rosmester, akinél egy jómódú vidéki iparos fia töl-
tötte inaséveit, azzal lepte meg az inas atyját, hogy
fia kétszáz márkát sikkasztott. Mivel, így írta az apá-
nak, a fiu ösztintén megbánta tettét, hajlandó abban
az esetben a följelentéstől elállani, ha neki kárát meg-
térítik. Az apa, nehogy bíróság elé kerüljön a dolog,
rögtön megküldötte a kétszáz márkát. Nemrégiben tört-
ént, hogy a fiu látogatóban volt a szüleinél. Ez al-
kalmossal említette az apa a fia balépését. A fiu a
legnagyobb felháborodással tiltakozott a vád ellen.
Így kerültek mindketten Berlinbe, ahol a mészáros
töredelmesen bevalotta bűnét. Azzal mentegelőzött,
hogy üzlete olyan rosszul ment, hogy más kibuvót
nem talált. Az iparos följelentésére a mészárosot egy-
hónapi fogházra ítélték.

— **Modica pusztulása.** Már évtizedes óta nem
vonult el Olaszország felett olyan rettenetes föhő-
szakadás, mint amilyen szeptember 25-ikén pusztított
Dél-Sziciliában, különösen pedig Modica városában.
A szükzavu távirati tudósítások már meghozták a
nagy veszteségek és emberáldozatok híré, most a
szentanuk levébeli tudósításai beszámolnak a szeren-
eséltényik részleteiről is. Modica nagyszára nézve a
negyedik városa Sziciliának és hatvanezer lakosa
van. A katasztrófát megelőzőleg hónapok óta nem
volt Sziciliában eső. Szeptember 24-ikén hirtelen
erős déli szél támadt, amely hatalmas esővel jött.
A városban keresztültűtő patakok a bőséges esőtől
megdagadtak ugyan, de veszedelmet egyáltalán senki
sem sejtett. Az eső egész éjjel tovább szakadt
s reggel három óra tájában a víz kilépett medré-
ből és eöntötte a várost. Néhány ódon, roskatag
ház mindjárt az első hullámvérésre beomlott, ami
szintén sok ember életébe került ugyan, de a
tulajdonképpeni katasztrófia csak azután kezdődött.
Lent, a város végén ugyanis, ahol a patakok egy-
szűk sziklaszorost át utnak le a várost körül-
vevő amphitheatron-szerű katlanból, mindentéle tör-
melekből, geredákból barrikád képződött, amely
elfogta a víz lefolyását és pedig olyan mértékben,
hogy a víz a városban percek tartama alatt nyolc-
méter magasra hágott. A mélyebben fekvő városrészek
valóságos tenger alá kerültek, amelynek örvényeiben
százalé pusztultak el a hirtelen szerenésatlenség által
meglepett emberek. A víz lassanként aztán keresztül-
törte a természetes gátat és rövid idő aatt az
egész vízözeget lefutott. A városban néhol három mé-
teres iszap maradt vissza, amelyben sűrűn hevernek
a holtestek. A halottak számát négyszázra becsülik.
Szivettacsaró jelenetek játszódnak le, mikor a katoná-
ság az iszap eltakarítása közben egy-egy holtestre
akadt. A hozzátartozók csaknem örjöngenek a fájdalom-
tól. Egész családok elpusztultak a szerenésatlensé-
gben.

— **Újfaite tengeri hajók.** Az észak-amerikai
nagy tavak hajógyáraiban most tiz olyan hajó épül,
amelyek a tavakon, valamint az oceanon való hajó-
zásra egyaránt alkalmasak. A nagy tavak és Dél-
Amerika közötti hajóösszeköttetésre szánt négy hajó
már elkészült, míg a csikágó—liverpooli vonaira épülő
másik négy gőzöst jövő hónapban fejezik be. Vala-
mennyi épülő hajó különleges alakját a tavon alkalmá-
mazott éroszállító hajók formájától kapta, azoknak
domboru fűdélzete a cápának vízből kiálló hátá-
hoz hasonlít, amiért cápahát-gőzösek (whale-
backs) is nevezik őket. Az a körülmény, hogy
a hajók a nagy tavak és a nyílt tenger kö-
zötti utjokon a kanadai csatornákat is kénytel-
lenek fölhasználni, a hajók méreteire befolyással
volt. A kazánok és a gép nem a hajó közepén, ha-
nem annak hátulján vannak elhelyezve, miáltal a hajó
szállítóképessége fokozódik. Természetes, hogy az új
hajók szállítóképessége nem oly kedvező, mint
osakik a tavakon közlekedő érbőhajóké, mert a nyílt
tengeren való utazásra a gőzöskéket nagyobb széntar-
tókcal szerelték föl. A tavakon való utazásnál csak
kevés szentet vesznek föl a hajók, mert utközben
szántalan heyen pólóhatják az elogyasztott szentet.
Az épülő hajók oly kisebb mélységű kikötőbe is
bejuthatnak, melyeket eddig a mélyjárú óceán-

gőzöskök csakis előleges részleges kirakás után, tehát
nagyobb kirakó költségek-mellett látogathattak meg.

— **Transvaal aranytermelése.** 1892-ben Trans-
vaal csak harmadik helyen sorakozik az aranytermelő
államok közé, mert csak 1,200,000 unzá (egy unza =
31.1 gramm) termelt, míg az Egyesült-Államokban
1,350,000, Oroszországban pedig 2,250,000 unza ter-
meltetett, de már 1898-ban Transvaal termelése 4,555,009
unza, 15,942,550 font sterling értékéj erejéig emelkedett,
mely 1899-ben csak valamivel szállott alább. A világ
aranytermelése 1898-ban 16,970,000 unzá tett. Az
aranytermelés ott 1885-ben vette kezdetét, an-
golok tövékenykedtek ebben; kezdetben az arany-
nyeres költsége per tonna harmincöt—harmincyole
shillingre emelkedett; csak később, egyéb faktorok
mellett, a feleke munkások bérelszállításával, esett a
költség huszonkét—huszonöngy shillingre, úgy hogy
minden bánya, mely legalább per tonna nyole penny
weight aranyat tartalmazott, már üzemenképpessé vált;
pedig egyes bányák oly gazdagok, hogy per tonna
harminc penny weight aranyat, több mint öt font
sterling értékben tartalmaztak. Természetes tehát,
hogy a világ minden tájáról odacsődültek emberek,
kik gyorsan gazdagodni akartak. A dél-rikai há-
boru a bányaművelést akadályozta. 1901-ben Lord
Kitchener engedélyt adott a bányák további műve-
lésére, ez idő óta a rendszeres művelést folytatják.

— **Kanáriiskola.** Olyan iskola ez, amelyben a
kanárimadarakat énekelni tanítják. A kanári madar-
akat! Amelyek isten szép adományából amugy is
annyira értenek a trillázáshoz, hogy gyönyörűséget
okoznak vele az embereknek. A dolog közböben úgy
áll, mint azt a Frankfurter Zeitungban olvassuk, hogy
a majna-rheingauai szövetség kanáritenyésztői az idén
télien is nyitnak énekkurzust a kanárimadarak szá-
mára. Az oktatás két osztályba, a majna-wiesbadeni
és irankurt-hanauiba oszlik és König és Zehring ta-
nárok vezetik az oktatást, akik kitűnő pályabírák és
madárénekesmészkök.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Osztrák-Magyar Bank. A jegybank állása szeptem-
ber 30-án a következő volt: Bankjegyjárgalom
1,576,389,000 korona (+ 78,960,000 korona), ércékszlet
1443,605,000 korona (— 9,736,000 korona), váltó-
tárca 46 442,000 korona (+ 668,000 korona), lom-
bardüzlet — korona (— — korona), adó-
mentes bankjegy-tartalék 265,302,000 korona (—
98,570,000 korona).

**A Rimaurum-Salgótarján Vasmű-Részvény-
Társaság** ma tartott igazgatósági ülésein az 1901—
1902. üzemen mérlegét előterjesztették és jóváhagy-
ták. Az alapszabályzerű és rendkívüli lejárós esz-
közése után a lefolyt üzlet év 4,059,384 K. 83 fillér
tiszta nyereséget eredményezett (a tavaly kimutatott
4 369,242 K. 43 fillérrel szemben) mely összeg a múlt
évről áthozott 485,174 K. 12 fillérrel együtt 4 674,558
K. 95 fillérre emelkedik. Az igazgatóság határozati-
lag kimondta, hogy a közgyűlésnek javasolni fogja,
hogy a nyereségből az alapszabályszerű jutalékok és
a rendes tartalékalap szaporítására fordítandó össze-
gek levonása, valamint a tiszti nyugdíjalap és a társ-
ládák javadalmazása után fennmaradó összegből osz-
talékként 10%, azaz a 32 millió korona részvénylőket
alkotó 200 K. névértékű részvény mindenike után
husz korona fizetessék ki, a fennmaradó 718,882 K.
77 fillér pedig új számlára vitessék át.

A newyorki tőzsdé. New-Yorkból jelentik októ-
ber 2-iki kelettel: Az értéktőzsdé gyengén indult.
Később a piac javult az irányzat támogatására irá-
nyuló vételekre. Ez a vevőkédv azonban nem tartott
soká, mert a bankok és más pénzközösök tartózkodása,
a spekulatív operációk újra-lelvetelével megakadályozta,
a spekulatív nagyobb érdekűdését. A forgalom nagyon
enyhe volt, annál is inkább, mert a spekuláció a
bányamunkások sztrájkja ügyében holnap tartandó
értekezlet eredményét várja. Részvényjárgalom 500,000
darab.

Szesszárak. A kontingens nyersszesz ára Buda-
pesten 37.50 korona pénzben, 38.— korona áruban.
— Vágóvígyi állomásokon 35.50 korona pénzben, 36.—
korona áruban. — Kassa-oderbergi állomásokon 34.60
korona pénzben, 35.— korona áruban. — Bécsben ma
nem volt forgalom.

Borjavasár. 1902. évi október hó 3-án. (A
budapesti marhavásárterti vásár-pénztár részvényter-
saságtól.) Felhajtás: Belöldi élő borju 213 dr, leölt
borju — db, bécsi borju — db, — db, nö-
vendékmárha 83 darab, bárány élő — darab, leölt
bárány — darab. Arjegyzekek. — Belöldi élő
borju I. rendű 84—100 l.-ig, kivételes 108 —, II. rendű
élő borjukért 76—82 l.-ig, I. kilónkint, leölt borju
I. r. — l.-ig, II. r. — l.-tól — l.-ig, kivé-
t. I. kilónkint levonás nélkül. Rugott borjukért 40—66
l.-ig. Növendékmárha — l.-tól — l.-ig, I. r. —
l.-ig, kivételesen — l.-ig, alarendelt —
l.-ig, I. kilónkint. Bárány élő — l.-ig, leölt bárány
— K. kivételesen ár — l.-ig páronkint. —
A kisebb szükséglet folytán az irányzat csendes.

Sertéskonsumvásár. (A székeslővárosi sertés-
vásár és közvagyonhi intézősége.) Október 3-án.
Főelhajtás: Zsirterés, úgy mint Öreg I. rendű 350 kilo-
gramm felül — darab, II. rendű 280—350 kilo-
grammig — darab, kanló — darab, silány — darab,
fiatal nehéz 300 kilogramm felül — darab, közép
220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilo-
gramm — darab, süldő — darab, malac — kilo-
gramm — darab. Összesen — darab. Husstértés
ugymint: nehéz 300 kilogramm felül — darab,
könnyű 140—300 kilogramm — darab, süldő — da-
rab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen —
darab. Főelhajtás Összege 1187 darab. Előző napi ma-
radvány 446 darab. Összesen 1038 darab. Eladatott 1107
darab. Maradvány 436 darab. A vásár irányzata
szilárd. — Következő árak jegyzettettek: Zsirterés:
Öreg I. rendű 350 kilogramm felül — fillérig,
II. rendű 280—350 kilogramm 100—102 fillérig, kanló
— fillérig, silány 84—90 fillérig, fiatal nehéz 300
kilogramm felül — fillérig, fiatal közép 220—
300 kilogramm 94—100 fillérig, fiatal könnyű 220
kilogramm 80—94 fillérig, süldő — fillérig,
malac 64—90 fillérig. Husstértés: Nehéz 300 kilo-
gramm felül — fillérig, könnyű 140—300 kilo-
gramm — fillérig, süldő — fillérig, malac
40 kilogramm — fillérig. Árak minden le-
vonás nélkül kilogrammonként életsúlyban.

A budapesti értéktőzsde.
A gabonatőzsdén az izraelita ünnep miatt nem
volt tizlet.
Az értéktőzsde irányzata az előtőzsdén szilárdan
indult és az árak bécsi fedezésekre javultak. Kötte-
tetett: Osztrák hitelrészvény 682.75—683.50. Magyar
hitelrészvény 724—725. Államvasút 714.50.
A déli tőzsdén az irányzat bécsi fedezésekre
még inkább megszilárdult. Kötetett: Osztrák hit-
elrészvény 634. — 684.75. Jelzálogbank részvény 479. —
Hazai bankrészvény 210 korona.
1/2 órákor zárult: Osztrák hitelrészvény 684.50,
Magyar hitelrészvény 725, Leszámitoló bankrészvény
458. —, Jelzálogbank részvény 478.60, Közúti vasut-
részvény 624. — korona.
Az utőzsde esendes lefolyású volt. Osztrák
hitelrészvény 684.50—684 koronán zárult.

A bécsi gabonatőzsde.
Bécs, október 3. (A Budapesti Napló telein-
jelentése.) A bécsi gabonatőzsde az izraelita ünnep
miatt ma is szünetelt a tőzsdé.

A bécsi értéktőzsde.
Az előtőzsdén kedvező volt a hangulat.
A déli tőzsdén szilárd volt az irányzat.
Zárításkor tartott a szállár irányzat.
Bécs, október 3. (Magyar értéktőzsde.) 4%-os
aranyjárdék 119.90. Tiszti és szegedi kölcson sorsjegy 161. —
Magyar vasúti kölcson ezüstben —, Magyar keleti vasúti
állami kötvény —, Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank
—, Rímamurányi vasműrészvény 492. —, Magyar ko-
ronajárdék 97.70, 4%-os Magyar földterem. kötvény 97.90,
Magyar hitelbank részvény 725. —, Magyar nyercemény kölc-
són sorsjegy 204.75. Kassa-oderbergi vasúti részvény
374. —, Magyar keres. bank —, Magyar cukoripar 13.10.

Bécs, október 3. (Osztrák értéktőzsde.) 4%-os
papírjárdék 100.70. 4%-os osztr. aranyjárdék 120.75, 1860-os
sorsjegy 150.60. Osztrák hitelrészvény 429.50. Angol-osztrák
bank —, Bécsi bankgyűléslet 456.50 Osztrák-magyar
bank 1502. Déli vasút 79.75. Dunagőzhajózási részvény
982. —, Dohányrészvény 314.50. Császári és királyi arany
11.36. Német bankváltók 117.08. 4%-os osztr. értst. járdék 100.55.
Osztrák koronajárdék 99.50. 1864-iki sorsjegy 251. —,
Osztrák hitéletzeu részvény 684. —, Unionbank 837. —,
Osztrák Länderbank 395.50. Osztrák-magyar államvasút
713.50, Elbavölgyi vasút —, Alpesi bányarészvény 374. —,
20 mark. arany 10.03. Londoni váltóár 239.45 Bécsi Iramway
Litt B. —, Bécsi Iramway Litt A. —, Lipót kohó —,
Az irányzat bécsi.

Bécs, október 3. (A Budapesti Napló tudósítójának
telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a
következők voltak: Osztrák hitelrészvény 683.75. Magyar

hitelrészvény 725.50. Angol-Osztrák bank 275 —. Bécsi bank-
gyűléslet 456 —. Union bank 537.50 Länderbank 396 —
Osztrák-magyar államvasút részvény 713.50 Déli vasút 80.25
Elbavölgyi va ut 461.50. Északnyugati vasút részvény —,
Dohányrészvény 315. —. Rímamurányi vasmű 493. —, Alpesi
bányarészvény 374 —. Májsai járdék 100.70. Magyar korona
járdék 87.70 Török sorsjegyek 113.25. Német birodalmi
vártá 117.10—117.11. Napicoand'or 19.03

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, október 3. (Tőzsdéi tudósítás.) A tőzsdén ke-
vés volt a látogató, de azért bankokban, járdékokban és
hányárterekben szilárdabb volt az irányzat a helyi speku-
láció főddzései közegeketben. Osztrák-hitelrészvény javult az
osztrák-magyar kövegyesről szóló kedvező hírekre. Általában
azonban a forgalom bizonyos tartózkodást mutatott részint
New-Yorkra, részint a nézmpiacra a londoni kamatláb emelő-
nyomás való alakulására. Vasutak csodéseke. Zárlat felé
hányárterékek tovább emelkedtek. Magánkamatláb 2 3/4%.

Berlin, október 3. (Zárlat.) 4%-os papírjárdék
—, 4%-os osztrák aranyjárdék 103. —, Elbavölgyi vasút
—, Magyar koronajárdék 98.80, Osztrák-magyar állam-
vasút —, Kassa-oderbergi vasút —, Bécsi váltóár
85.35. Magyar vasúti beruházási kölcson —, Alpesi banya-
részvény —, Disconto-Commandit 186.40. Általános villa-
mosági Edison 169.50, Geisenkirch 172.75. Laura-kohó
201.50, 4%-os osztrák járdék 101. —, 4%-os magyar arany-
járdék 101.40, Osztrák hitelrészvény 216 —, Déli vasút
20.75. Károlyi Lajos vasút —, Orosz bankjegy 218.50,
4%-os új orosz kölcson —, Török dohányrészvény —,
Olasz járdék 102.90. Magyar hitelbank —, Dynamit Trusi
167.75. Magyar 168. —, Az irányzat tartott.

Berlin, október 3. (A Budapesti Napló tudósítójá-
nak távirata.) Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjárdék
101.40. Magyar koronajárdék 98.80. Osztrák hitelrészvény
215.90. Osztrák-magyar államvasút 153.25. Déli vasút 20.75.
Északnyugati vasút —, Elbavölgyi vasút —, Orosz bank-
jegy készpénz —, Buschtiehradi —, Orosz bankjegy
—, (Ultimo), Lombard —.

Páris, október 3. (Zárlat.) Osztrák-magyar állam-
vasút 768. —, 4%-os osztrák aranyjárdék 104.50. Osztrák
Länderbank 435. —, 3%-os francia járdék 99.92. Ottoman-
bank 680. —, 3 1/2%-os francia járdék 101.15. Alpesi banya-
részvény —, Déli vasút 104. —, 4%-os magyar arany-
járdék 103.10. Párisi bankrészvény 1067. —, Olsz járdék
102.75. Francia törleszt. járdék 99.85. Osztrák földhitel-
intezeti részvény 1290. —, Török onanyrészvény 349. —,
Az irányzat szilárd.

Frankfurt, október 3. (Zárlat.) 4%-os pa-
pírjárdék 101.10, 4%-os osztrák aranyjárdék 102.80. Magyar
koronajárdék 98.80, Osztrák-magyar bank 114. —, Déli vasút
21. —, Elbavölgyi vasút —, Londoni váltóár 204.40.
Bécsi bankgyűléslet 115.25. Villamos részvény 125 —, 3%-os
magyar aranykölcson 87.10, 4%-os osztrák járdék 101. —,
4%-os magyar aranyjárdék 101.75. Osztrák hitelrészvény
215.40. Osztrák-magyar államvasút 153.30. Északnyugati
vasút —, Bécsi váltóár 83.83. Párisi váltóár 82.66.
Új bank —, Alpesi bányarészvény 187. —, Az irányzat
csendes.

Frankfurt, október 3. (A Budapesti Napló tudó-
sítójának távirata.) Aranykamatló január. Esti forgalom
Osztrák hitelrészvény 215.90. Német bank 202.10. Disconto
—, Berlini kereskedelmi bank —, Geisenkirchben
—, Harpeni —, Laura-kohó —, Olsz járdék
—, Az irányzat esendes.

Hamburg, október 3. (Zárlat.) 4%-os osztrák
járdék 100.60, 1860. sorsjegy 152. —, Déli vasút 20.75, 4%-os
osztrák aranyjárdék 103.25. Osztrák hitelrészvény 215. —,
Osztrák-magyar államvasút 152.75. Olsz járdék 102.50, 4%-os
magyar aranyjárdék 101.20. Az irányzat nyugodt.

**Budapest-kőbányai sertéskezeskedelmi
csarnok jelentése.**

Október 3. A seriétőzsdéi irányzata: csekély.
A) **Értékterés ar. l. A) Magyar elsőrendű:**
Óreg nehéz (páronkint 400 kilogramm felül sulyban)
108—110 fillérig. Óreg közép (páronkint 300—340 kilogramm
terjedő sulyban) — fillérig. Fialat nehéz (páronkint 320
kiogramm felül sulyban) 114—115 fillérig. Fialat közép
(páronkint 251—320 kilogramm terjedő sulyban) 113—114 fillé-
rig. Fialat könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő sulyban)
— fillérig. — II. Magyar s z e d e t i : Nehéz
(páronkint 230 kilogramm felül sulyban) — fillérig.
Közép (páronkint 240—280 kiogramm sulyban) — fillé-
rig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban)
— fillérig. — III. R o m a n i a t i : Nehéz (páronkint
320 kilogramm felül sulyban) — fillérig. Közép (pá-
ronkint 250—320 kilogramm terjedő sulyban) — fillé-
rig.

lérig. Könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő sulyban).
— fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachl);
Nehéz (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban).
— fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban).
— fillérig. — V. S z e r b i a i : Nehéz (páronkint 230
kilogramm felül sulyban) 113—115 fillérig. Közép (páron-
kint 240—280 kilogramm terjedő sulyban) 111—112 fillérig.
Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban) 108—110
fillérig.

Seriétőzsdé szám 1902. okt. 1. napján volt
készlet 48.390 darab. — 1902. okt. 2. napján lejtajta-
tot 638 darab. — 1902. okt. 2. napján elszállításott 77.22
darab, 1902. október 3. napjára maradt készletben 48.236
darab.

Napirend.

Naptár. Szombat, október 4. Római katolikus: Assz.
Ferenc. — Protestáns: Ferenc. — Görög-orsz.: szeptember
21.). Kodrát — Zsidó: Tischi 3. S. Haasmer. — Nap két:
5 óra 45 percek. — Nyugszik: 5 óra 16 percek. — Hold
két: 8 óra 24 percek este. — Nyugszik: 6 óra 40 per-
cek reggel.

A miniszterek nem fogadják.
Nemesi Múzeum. Képtár és néprajzi osztály (Csillag-
utca 15. szám alatt). Nyitva van délelőtt 9 órától délután
1 óráig.

Az Orvosszövetség képviseletével a városigeti Múcsarnok-
ban 9 órától délután 4 óráig, belépődíj 1 korona.
A Vörösmagyar-szobor terveinek kidálítása a városigeti
Iparcsarnokban reggel 9-től délután 5 óráig. Belépődíj nincs.

Mesézőudászati múzeum (Kerepesi-ut 72.) d. e. 9-től
1 óráig.
A föltámi intézet múzeuma (Stefánia-ut 14.) d. e. 10-től
1 óráig. Belépődíj 1 korona.

Múzeum könyvtár d. e. 9—1 óráig.
Akadémiai könyvtár délután 3—7-ig.
Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12-ig
d. u. 3—8-ig.

Állatkerti a Városigeten nyitva egész nap. Belépődíj
60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereske-
delmi szakkönyvtár és keleti miniatúr. V. kerület Váci-kürt
32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig.
Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelméletörte-
lygyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üz-
leveletesség árusításokat is eszközöl) a városigeti ipari
csarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután
3 órától 6 óráig. A külügyi kirendeltségek központi üzlet-
vezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-
kürt 32. szám alatt.

Időjelzés.

— **Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése.** —
Budapest, október 3.

Dél-Európát még depresszió borítja, amelynek magva az
Allódon van; Észak felől is új depresszió nyomult a konti-
nensre, minek következtében a magas nyomás Észak-Nyuga-
ton, meg Észak-Keleten hegyezkedett el.

Dél- és Közép-Európában az idő jobbra esés volt és a
hőmérséklet viszonyok lényegesen nem változtak.
Hazánkban az idő változókéony és enyhe volt. Jelenté-
keny esett az Allódon, meg Mármarosban.

Küldés: Változókéony és hűvösebb idő várható még,
sok helyütt esővel.

Kérjen mindenhol

Fulgurium-Kovácsipró-
port a feekendőkben! Ara
csak 10 krajcar vagy 20
fillér és biztosan, gyökéresen
olposított potokkát, sváb- és
csótány-bugarakat, moly-
kat, legyeket, hangyák-
kat, hóény-rovarokat stb.
magyarul és külföldön, átélő
alakban és minőségben rendel-
hető csak

REISS B. vegyészeti termé-
nyek gyárából,
BUDAPEST, Király-utca 41,
I. emelet, 723

hová minden helyben megrendelés intéző-
dés a mi — minden tevédec
elkerülése végett — Különben
ügyintéző vendéglő! Két koronán aluli
piacra rendelésnek nem eszközölnek. —

Fiókraktárak BUDAPESTEN: Károl Nánder, VII.
Király-utca 8; Károlyi Károly; Béhm Károly, V. Nagy-
koron-utca 13; Károly E. és társa, V. Váci-ut. 6; Frankel-
félé vadudvarban és VII. Kerepesi-ut 69. a Népszav. álló-
szobán; Tóth Lajos, IV. Kosztolai László-utca 19.

Könnyelműség
volna elhatározni az alkalmat, cipő-
és oszmaúrúnt nem Agulár Dávidnál
beszerezni, hol olcsó árúrt tartós és
szép cipőt kaphat. En nem haszonra
töreksem, hanem arra, hogy munka-
sáimnak, kik házamban dolgoznak, ál-
landó munkát biztosítsak. Saját talál-
mányu Agulár cipőknéműsöm, mely felül-
múlja az ősszei eddig készített kenő-
csöket és egy elegáns cipősfámat min-
den vevőnek ingyen adok.

Hallna eszma nemcs bőséssel,
nyolcvig börtel. — 5. —
Hallna eszma postóbőrdővel,
lőrdő felül bőrszűjűl 7. —

Bagarla eszma háromszoros talppal 7.—
Vixkaib vagy orosz-lakki eszma 10.—
Bárnybőr bőrdővel eszma:kt. fr. 1.50-el, cipők 50 krajcar drágábbak.
Borjúbőr síma vagy botós 3.—
Borjúbőr síma vagy fűzős, elegáns forma 3.50
Katonabőrű fűzős, elegáns forma 4.50
Szarvaabőr fűzős lakókra 4. —, postóbőrű 3.—
Vix csugos vagy fűzős, fügyezere tisztítható 3.50
Kamenszi szarvaabőr 3.50, főkabőr 3.—
Női: Zörgőbőr csugos vagy fűzős 3.—
Csuporcsz lakú köztyűbőr fűzős 3.50
Zörgő gombos, elegáns forma 3.50
Szarvaabőr csugos érzékeny lábú 3.50
Cipőnkár az arjegyek szerint választandók, vidéki megrende-
lések eszma szobolt küldök, mintha személyesen választotta
volna. Nemteléses eszma a cipő vagy eszma! Kiszárolom vagy a
pént levonás nélkül viszádom.

A metékevésnél elegendő, ha papírrapra állva a láb körve-
nát járjakolják.

Agulár Dávid BUDAPEST VII. KER.,
Erzsébet-kürt 6. sz.

Kataphoresa
gyógyzó

IDEG ÉS

NEMI

BETEGSÉGEK

radikális gyógyítására legjobban ajánljuk

Dr. MITZGER

kiváló gyógyhatásairól
elismert 44. l. em

Budapest, VI., Teréz-kürt 44. l. em

Tapasztalt gyors és biztos eredmények folytán hono-
rárium teljes gyógyulás után fizetők.

A KI

Kossuth

korát

alaposan ismerni
akarja, azt a
melyben Kossuth
lángszelleme a
maga sorsát irányította, rendelje
meg

1. **Gracza György**
sz 1848-49-iki magyar
szabadságharcz törté-
nete című nagy munkáját,
néte mely a szabadságharcz
legkimerítőbb forrásműve —
Az öt évtizedében, eszméit
több illusztrációval 70 koronára.

2. **Varga Ottó**
sz **Aradi Vértanúk**
Albuma című művét,
ahonnan mártír megható emlé-
mény, számos illusztrációval,
quart alakú diszakkásban. Ár 5
15 koronára. Mind a két munka
külön-külön vagy együtt is meg-
rendelhető csekély havi részlet-
fizetéssel a kiadóval: **László**
K. (Hödlauer K. és Fia) és
es. Rte. údv. Könyvkereskedés-
ben, Budapest, VI., Andrássy-ut
21. szám.

Huzás november 3-án!

Olsz vörös-kereszt sorsjegy.

Főnyeremény: 30.000 líra. — Kapható 24 havi részletfizetéssel.
Havi befizetés 1 drba 2 Kor. 06 fill. Már az első
részlet és 85 fillér postadíj ellenében kiadom a sorsjegy
sorszót és számkát tartalmazó részvételi átmélti játékjegyet.

FLEISSIG SÁNDOR BUDAPEST, Erzsébet-kürt 2.

A 9858. számú Közzétűrógű, a fürnöknek hidraulikus
erővel eszközölt hosszú mozgásával' című 1897. június
28-ról a 13011. számú „Elrendezés forgató áramrend-
szor munkájának mérésére" című 1898. január 21-ről,
a 13252. számú „Kapcsolás vasúti vonatok által be-
folyásolt jelzésbiztosítások a számára" című 1898. június
5-ről a 16328. számú „Últások a Siemens-féle blok-
küzleketeken" című 1899. július 11-ről, a 16438. számú
„Telefonálások a székrelyen forgathatóban elrendezett
oldalas telefontokkal" 1899. május 18-ról, a 16493. szá-
mú „Vagyelenrendezés hajokat vontató lokomotívok számára
elő helyeken, melyeken a normális vagyoni elhelyezésére
nincs meg a kellő hely" című 1899. június 24-ről, a
18177. számú „Elrendezés forgó áramrendszor munká-
jának mérésére" és a 13011. számú pótszabaddalmra 1898.
november 30-ról, című magyar szabadalmakra

vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szives ajánlatok „W. T. 6088" alatt **Mosse Ruz-**
dolthoz, Bécs, I., Seilerstráste 2. körútnak.

